

Põllumeeste raha jäi eelarves toppama

Valitsus kiitis heaks ja saatis riigikogule riigieelarve põhimõtted, millest lähtuvalt põllumeestele järgmisel aastal riigilt täiendavaid otsetoetusi ei tule. Küll aga on vajaduse korral võimalik raha leida lisasummast, mille andis Euroopa Liit maaelu arengukavva.

LK 3

Päris paljudel on seda raske mõista, miks on vaja minna Hispaaniasse kõndima, kui puude lõhkumine on ka päris hea teraapiavorm.

ANTS STERN, rändur

LK 5

VILJANDI VALD

Kaduvate valdade juhtidele terendavad hüvitis ja uus amet

MARKO SUURMÄGI
marko.suurmagi@ajaleht.ee

Eestis kehtiv seadus, mis nõuab omavalitsuste ühinemise korral ametist ilma jäävatele juhtidele kompensatsiooni maksmist, on tulevases Viljandi vallas loonud olukorra, et vallajuhid saavad nii raha kui töökoha.

Kevadel täiendatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt saab iga liituva omavalitsuse vallavanem ja volikogu esimees kuue kuu palga suuruse lahkumishüvitise, juhul kui teda uues vallas just samale ametikohale ei valita. Parlamendis seaduse eelnõud ette valmistanud maaelukomisjoni juhi Kalvi Kõva selgitusel on kompensatsiooni määramise mõte selles, et vallajuhtidel oleks tuleviku suhtes kindlus ning neile ei peaks ühinemisleppe saavutamiseks juba enne asutamist uues vallas ametikohti jagama.

Samal ajal kui riigikogu arutas seadusemuudatusi, panid neli Viljandit ümbritsevat valda kokku liitumislepingut ning kirjutasid sellesse punkti, et kõik praegused vallavanemad saavad uues omavalitsuses osakonnajuhataja ametikoha — juhul muidugi, kui nad sellest ei loobu või neid vallavanemaks ei valita.

«Meie ei teadnud seda seadusepunkti ja see ei kerkinud läbirääkimiste laua taga ka kordagi teemaks,» ütles liitumisläbirääkimisi juhtinud Kaupo Kase.

Vastuolu seaduse mõttega

Nii juhtuski, et Pärsti, Viiratsi, Saarepeedi ja Paistu vallavanemale terendavad pärast valimisi sõltuvalt eelmise kahe aasta keskmisest palgast 7000—8000 euro suurune kompensatsioon ametikoha kaotamise eest ning ametikoht, mille palk jääb suure töenäosusega prae-

guse töötasuga võrreldavale tasemele. Hüvitise maksmiseks vajalik raha tuleb riigi antavast ühinemistoetusest.

Suure osa seaduse kirjutamise tööst teinud regionaalministri nõuniku Anu Viksi sõnul ei saanud vallavanemate kompensatsioon liitumisläbirääkimiste pidajatele üllatusena tulla, sest see punkt on seaduses olnud juba aastaid. Tänavu kinnitatud variandis on hüvitise saajate sekka lisatud vaid volikogu esimehed, kellele suurvala ühinemislepingus pole töökohta garanteeritud.

Seadus vajab parandamist

Kalvi Kõva arvates oleks osakonnajuhi ametikohaga kindlustatud vallajuhtidele kompensatsiooni maksmine juriidiliselt õige, kuid sisuliselt vale. «Meie eesmärk seadust kehtestades oli see, et kõigile uutele ametikohtadele saaks korraldada ausa ja avaliku konkursi,» selgitas ta. Kõva selgituse kohaselt on valla liitumislepingusse kirjutatud punkt ja seaduseparagrahv omavahel sisulises vastuolus.

Ühinevate valdade vaneimate selgitusel ei kõneldud liitumiskõnelustel kordagi kompensatsioonist ning ka uute ametikohtade jaotust ei lepitud kokku sellepärast, et vallavanemaid tööga kindlustada.

Paistu vallavanema Ene Saare selgitusel oli mõttes kasutada seniste juhtide oskusi. «Iseasi, millise pilguga seda otsust keegi näha soovib,» lisas ta.

Ka Pärsti vallavanem Erich Palm leidis, seniste juhtide jätkamine aitaks uue valla hästi tööle saada ja kõigi liituvate valdade elanikele jääks vallamajja omad inimesed.

Anu Viksi seletuse kohaselt on kompensatsiooni maksmisega pärast valimisi kolm võimalust. Esimese võimalusena makstakse hüvitis välja ning vallajuhid võtavad vastu osakonnajuhatajate ametiposti. Teiseks pakkus ta välja, et vallajuhid võiksid osakonnajuhi töö vastuvõtmise järel kompen-

1

2

3

4

Aastaid poliitikutena Viljandi ümbruse valdu juhtinud Salme Koplikask (1), Sulev Kannimäe (2), Ene Saar (3) ja Erich Palm (4) on ühtse omavalitsuse loomise eel saanud endale kahekordse sotsiaalse garantii. Ühinemislepinguga on neile kõigile tagatud uues vallamajas ametniku töökoht ning seadus näeb neile ette kuue kuu palga suuruse hüvitise maksmist.

2 x ELMO RIIG, 2 x PEETER KÜMMEL

satsioonist loobuda ning kolmas võimalus oleks see, et vald annab küll uue töö, aga jätab raha maksmata.

Nii Viks kui Kõva nentisid, et sel juhul võiks suure töenäosusega oodata kohtuteed, sest

neljal vallajuhil on seadust täht-tähele lugedes hüvitisele õigus.

«Kohtus täpsustuks seadus,» lisas Kõva. Tema selgituse kohaselt saaks kohtus selgeks, kas samas organisatsioo-

nis jätkamine oleks sama kui jätkata samas ametis.

Kõva leidis, et tõenäoliselt peaks riigikogu pärast valimisi üldsõnalist seadusepunkti täpsustama ning selle muudetud kujul uuesti vastu võtma.

ILM

Täna on muutliku pilvisusega ilm, kohati sajab hoovihma. Puhub loode-tuul kiirusega 5—9 meetrit sekundis. Sooja on 7—9 kraadi. Päike tõuseb Viljandis kell 7.09 ja loojub kell 19.08.

VILJANDIS

Tantsukursus

Täna kell 17.30 kogunevad Linna tantsustuudiose algajad peotantsuhuvilised ja kell 19 edasijõudnud.

Filmiõhtu

Täna kell 20 linastub Männimäe salonginos täispikk dokumentaalfilm «Kust tuleb tolm ja kuhu kaob raha». Ene-Liis Semperi ja Tiit Ojasoo film näitab manipulatsioone, emotsioone, hirme, bravuuri ja tahet.

Uus näitus

Kondase keskuses on tänasest avatud Villu Plingi ja Silja Saarepuu näitus «Tagalased».

EESTIS

«Teadlaste öö» festival

Täna kell 14 ja kell 18 mängib Tartus raekoja platsil teadusteater lavastust «Aju paljaks».

KontsertJazz

Täna kell 19 esineb Estonia talveaias prantuse trio Trio Station Mir.

JUHTKIRI

Jagatud kohad

Neil valimistel liituvate Viljandimaa valdade juhtidele sülle kukkunud niinimetatud topeltgarantii paneb uuesti esitama küsimuse, mis vähemasti kaude on juba korra üles kerkinud: miks oli vaja ühinemislepingusse kirjutada osakonnajuhatajate ametikohad senistele vallavanematele?

Paistu vallavanema Ene Saare ning Pärsti vallavanema Erich Palmi kinnitust mööda tulenes osakonnajuhatajate kohtade jagamine soovist seniste vallajuhtide oskused parimal võimalikul moel ära kasutada. Kuid kui praegused vallavanemad on loodavate osakondade juhatajateks tõepoolest kõikidest parimad, saanuks ju nende potentsiaali samamoodi kasutama hakata ka siis, kui kõnealuste ametikohtade täitmiseks oleks korraldatud avalik konkurss. Sel moel oleks jäänud ka teistele inimestele võimalus kandideerida ning asjaajamine paistnuks seetõttu ausam.

See, et liitumisläbirääkimiste pidajad ei saanud vallavanematele makstavast kompensatsioonist teada, tekitab kahtlusi. Küll aga võib igal juhul öelda, et kõik liitumist puudutavad seadused, kaasa arvatud need, mis reguleerivad vallavanematele hüvitiste maksmist, pidanuks läbirääkimiste ajal laual olema ning tulnuks läbi arutada.

Samal ajal on põhjust heita kivi seadusandja kapsaaeda, sest mitte kusagil polnud lahti kirjutatud vallavanematele makstava kompensatsiooni mõte. Mitte miski ei keela seetõttu ettenähtud hüvitist tõlgendada näiteks sedapidi, et see on preemia ametist lahkuvale inimesele.

REPLIIK

Intresside ohjeldamine

Röovellike intressidega kiirlaenude ning alkoholi ja tubakatoodete vahele saab tuua mitu paralleeli. Kõigi nende puhul kehtib vanusepiirang, kõik need on üpris lihtsalt kättesaadavad ning kõik võivad sünnitada oi-kui-palju häda ja viletsust.

Olin seetõttu päris imestunud, kui juhtusin lugema Facebookis arutelu selle üle, et riigikogu lükkas tagasi sotside algatatud võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega sooviti ülikõrge krediitkulukuse määra rakendamise suhtes luua õiguslikud piirid.

Ülatavalt paljud diskussioonis osalejad leidsid, et äritegevust ei tohi mingil juhul ja mingil moel piirata, ning nägid sotside ettepaneku läbilaskmise korral järgmise sammuna, et riik hakkab reguleerima, kumma külje peal tohib magada.

Mõeldes sellele, et alkoholi ja tubakatoodete müümisele ja reklaamimisele kehtib igati arusaadavatel põhjustel hulk piiranguid, jääb vähemalt mulle arusaamatuks, miks peaks intresside ülemmäära kehtestamine kujutama endast mingisugusest kriitilisest piirist ülestumist.

KARL-EDUARD SALUMÄE

«Sakala» 433 0048

KOHALIKE OMAVALITSUSTE VALIMISED

HALLISTE VALD

20. OKTOOBRI

SAKALA USUTLEB KANDIDAATE

Kas Halliste vald peaks järgmise valimistsükli jooksul otsustama liitumise mõne teise omavalitsusega?

SIGRID PURGATS, Reformierakond

Kas liituda või mitte? See on väga oluline küsimus kõigile, kes vallas elavad. Kindlasti tuleb kaaluda kõiki argumente, nii vastu kui poolt olevaid. Ära ei tohiks unustada ka rahva arvamust.

Tarvis on uurida, kuidas läheb teistel omavalitsustel, kes liituda on otsustanud. Koos suudetakse ehk rohkem ära teha kui üksinda. Kuid vaatama peab valda kui tervikut ja ka neid, kes elavad ääremail. Kuidas muutuks nende olukord siis, kui omavalitsused ühinevad? Kas elanike heaolu läheks paremaks, jääks samaks või hoopis halveneks?

Iga inimese arvamus on tähtis. Läbirääkimisi tuleks kindlasti pidada, et teada saada, mida arvavad teised sellest, kui me kõik koos üks suur omavalitsus oleksime.

Jääme lootma parimat. Kas koos või üksinda — hakkama saame kindlasti.

ANDRES RÕIGAS, Isamaa ja Res Publica Liit

Omavalitsusreform ei ole pelgalt valdade ja linnade liitmine või lahutamine. Praegu oodatakse ühtemoodi avaliku teenuse osutamist Tallinnalt ja Hallistelt, aga vahendeid ja ressursse, kas või spetsialistide kujul, ei anna võrreldagi.

Oleks aeg jõuda tõelise regionaalpoliitikani, mille üks osa on omavalitsusreform. Ja seda protsessi peab juhtima maailmakogemusele tuginedes riik. Samas ei hakka regionaalministri meeskond ilmselt enne liigutama, kui omavalitsused ei moodusta ühisrinnet ega

ELMO RIIG

avalda suurt survet. Lihtlabasel liitumisel on küsitav väärtus ja ilma sisulise regionaalpoliitikata ei ole sellel praeguses olukorras enam mingit mõtet.

Toimivat regionaalpoliitikat ja reformi ei saa vaadata igakord üheskoos, kuid nendesamade ressursside pärast on piirkondade arengu tasakaalustamiseks suunatud poliitika äärmiselt oluline. Paraku on mitu head regionaalpoliitilist algatust lõpetatud algfaasis või käivitatud mõeldust hoopis erineval moel. Viimase tõestus on kas või Mulgimaa omavalitsusjuhtide väljakäidud hajaasustuse programmi ettepanekute ja reaalselt vastuvõetud programmdokumendi tohutu erinevus.

Lihtne liitmistehe ei anna olukorras, kus maailm meie ümber üha kiirenevas tempos muutub, kuigi suurt tõuet edasiseks arenguks. Kui riik on ühest küljest, efektiivsuse sildi all, koondumas ühte keskusesse, peab taskaalustamiseks midagi liikuma ka keskustest välja. Efektiivsus ja riigi odavam ülalpidamine on küll tervitavad, aga niisugune areng viib keskustest eemale jäävates piirkondades taandarenguni.

Siinkohal ei olegi ehk üleliigne lisada, et omavalitsuste tulubaasi suurendamine, riigiasutuste pealinnast väljatoomine ja ettevõtluspoliitika tõ-

hustamine on juba need tegurid, mis veidikenegi tasakaalustavad praegust olematut regionaalpoliitikat. Mitme ettevõtmise koostööl võib siis hakata rääkima omavalitsusreformist ja piiridest.

REIN TARKUS, Valimisliit Koduvald

Valimisliit Koduvald leiab, et valla keskus peab asuma seal, kus elab selle valla rahvas. Halliste vald on piisavalt suur ega vaja suurendamist.

Halliste omavalitsusüksus on välja kujunenud ega tunne mingit vajadust liituda. Pigem on vajadus valla tööd detsentraliseerida: vald on tarvis viia rahvale veel lähemale. Parim variant oleks rajada valla harukontorid küladesse koos valitavate külvavanematega. Näiteks Rimmu, Öissu, Ülemõisasse, Vana-Karistesse, Uue-Karistesse ja Päidresse. Inimesele olekski esimene abisaamise koht koduvalda esindava külvavanema juures.

Koduvald ei toeta praegu propageeritavat haldusterritoriaalset reformi, mis piirdub piiride nihutamise ja ametnike palkade tõstmisega. Poolda-

VALD

Halliste valla pindala on 266,4 ruutkilomeetrit ning 1. jaanuari seisuga elas seal 1573 inimest.

- Vallas on kaks alevikut, Halliste ja Öisu, ning 23 küla.
- Viljandimaa edelaosas paiknev Halliste vald piirneb viie Viljandimaa omavalitsuse, Kõpu, Pärsti, Paistu, Karksi ja Abjaga. Pärast valimisi kahaneb naabervaldade arv ühe võrra, sest Pärsti ja Paistu kuuluvad rõngasvaldaks liituvate omavalitsuste hulka.
- Valla keskus on Halliste alevik, kus asuvad rahvamaja, raamatukogu, kauplus, põhikool, söökla, apteek, postkontor ja kirik.
- Halliste vallamaja on teadaolevalt väikseima pindalaga administratiivhoone Eestis.
- Halliste vallas asub eraomanduses olev eakate hooldekodu Mulgi Härber.
- Halliste vallavolikogu on 11-liikmeline. Volikokku kandideerib 46 inimest.

Allikad: Viljandi maavalitsus, Halliste vallavalitsus, Sakala

me sisulist reformi, mille tulemusena muutuksid maakonnad kahetasandiliseks ning võtaksid üle osa valdade ülesandeid ja asuksid neid täitma. Näiteks hariduse valdkonna, projekteerimised ja keskkonna ekspertiisid.

Praeguses olukorras on aga vaja kasvatada omavalitsuste tulubaasi 2009. aasta tasemele. Omavalitsustele on tarvis anda suuremaid õigusi kohaliku elu korraldamisel ja järelevalves.

Leiame, et väikese omavalitsuse põhilised ülesanded on sotsiaalselt laadi. Esiplaanil on hoolitsus inimeste eest, nagu lasteaia- ja söimekohad, vanurite ja puuetega inimeste hooldamine, kultuuriürituste organiseerimine, sotsiaaltranspordi korraldamine, teede hoolitus, sporditegevuse edendamine.

Halliste vallas kandideerib Keskerakonna ainsa kandidaadina Jaanus Kõrge, kuid tema vastust ei õnnestunud Sakalal lehe trükkimiseku ajaks kätte saada. Oma sõnul viibib ta tööasjus välislihtetuses.

PRÄÄNIK

Esimest korda peetud minifestival «Viljandi Music Walk» tõi kokku hulgaliselt inimesi.

PIITS

Nädalavahetusel varastati Viljandis Musta teel kahe veoauto paagist 280 liitrit diislikütust.

UUDISED

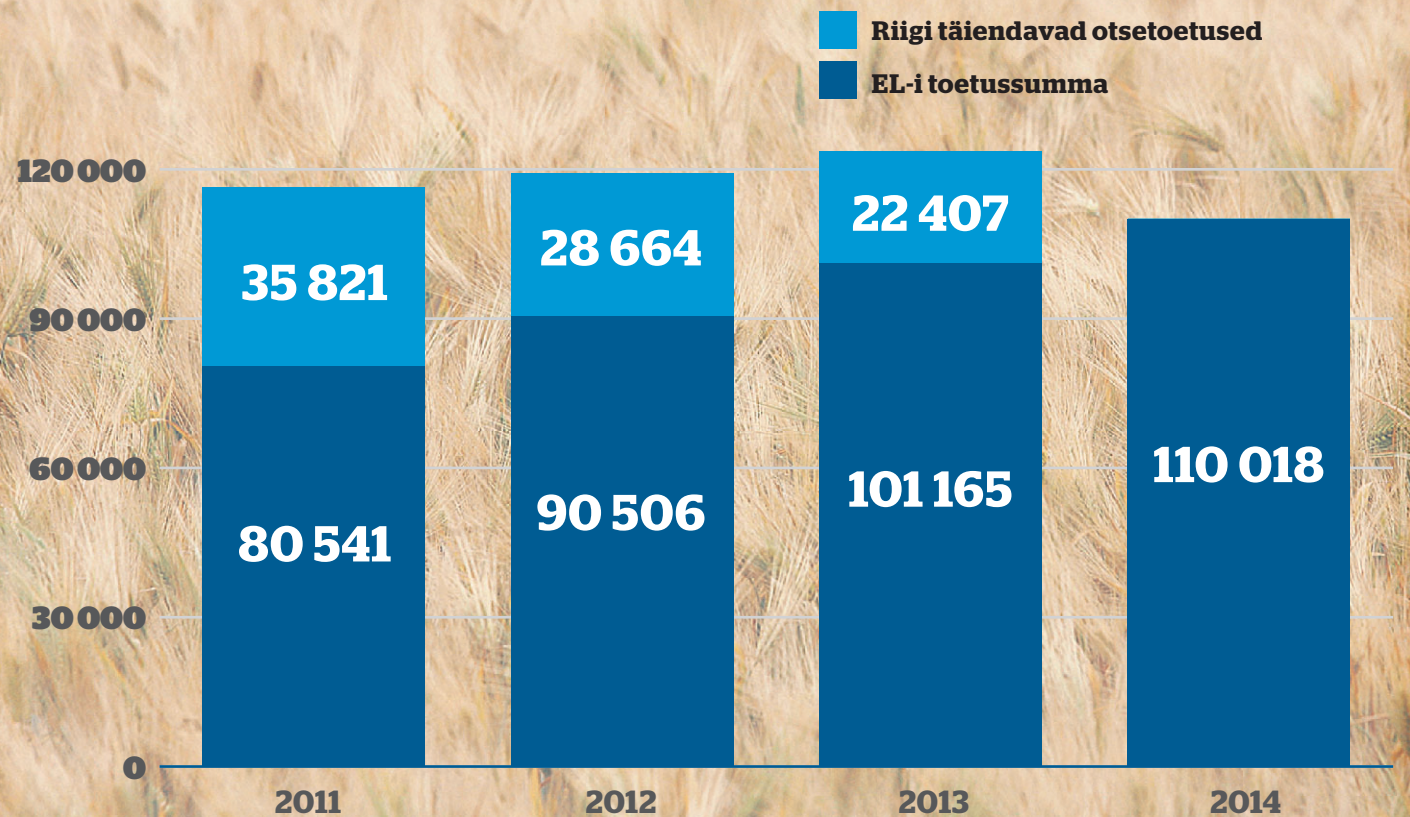
Toimetaja MARKO SUURMÄGI, 433 0042, sakala@ajaleht.ee

644

Esmaspäeval teatas üks Viljandi-maa inimene politseile, et tema nimel on 5. septembril interneti vahendusel vormistatud järele-maksuleping summas 644 eurot. Väidetavalt vormistas lepingu üks kannatanule tuttav inimene.

SUMMAD

Praegu valitsuse heakskiidu saanud riigieelarve põhimõtete kohaselt jääb põllumehlele antav toetus kaheks järgmiseks aastaks tänavuse aasta tasemele. Euroopa Liidu antav toetussumma suureneb, ent riigi makstavad täiendavad toetused kaovad. Summad on eurodes.

Allikas: põllumajandusministeerium

RAHA

Eesti põllumeeste otsetoetused jäävad kaheks aastaks toppama

SIGRID KOOREP
sigrid.koorep@ajaleht.ee

Äsja heaks kiidetud riigieelarve põhimõtetest lähtudes jäävad põllumajanduse otsetoetused kaheks järgmiseks eelarveaastaks tänavustega samale tasemel.

Põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi sõnul jätkub otsetoetuste maksmine ka järgmisel perioodil ning tervikuna need suurenevad, aga 2014. ja 2015. aastal on otsetoetuste keskmine tase ehk see, mille saame Euroopa Liidust, veidike madalam, kui olid tänavu Euroopast saadud ja siseriiklik täiendav toetus kokku.

50 miljonit lisaraha

Euroopa Liidust Eesti põllumajandusele tulev summa suureneb, ent praeguste kokkulepete kohaselt väheneb Eesti enda riigieelarvest antav raha. «Valitsus jäi seisukohale, et tuleks lähtuda Euroopa Liidu

ülemkogu otsusest, millega anti Eestile lisaraha, et katta täiendavad otsetoetused,» lausus Seeder. «Põllumajandusministeerium arvab, et see raha tuleks leida ikkagi riigieelarvest, ja selle üle vaidlused käivad.»

Et katta 2014. ja 2015. aasta otsetoetuste võimalikku vähenemist, otsustas ülemkogu anda Eesti maaelu arengukavva (MAK) lisaks 50,7 miljonit eurot.

Võttes arvesse, et kogu Euroopa Liidu eelarve on eelmise perioodiga võrreldes 33 miljardit eurot väiksem, on MAK-i summa säilitamine peaaegu senises mahus ministri sõnul väga hea tulemus.

Ülemkogul heaks kiidetud eelarve kohaselt saab Eesti Euroopa Liidust aastatel 2014–2020 põllumajandustoetusteks kokku üle 1,73 miljardi euro, mida on ligi 500 miljonit enam kui eelmisel perioodil. Põllumajanduses kasvavad toetused ka rohkem kui üheski teises valdkonnas.

«Loomulikult ei lähe kogu see 50,7 miljonit otsetoetuste vähenemise katteks,» täpsustas Helir-Valdor Seeder. «Räägi-

tud on vajadusest, mis jääb alla 20 miljoni. Ülejäänud jääks maaelu arengukavasse.»

Mõni protsent kadu

Eestimaa talupidajate keskliidu tegevdirektor Kaul Nurme sõnul stabiilne tootmine jätkub, ent ta tõdes, et kuigi MAK saab justkui hambaauku täitmiseks lisaraha, on kava ise väga pingeline ja lisasumma arvelt oleks olnud võimalik kergendada mitme probleemi lahendamist.

«Oleks parem, kui raha ei tõstetaks teisest sambast esimesse ehk siis MAK-ist otsetoetusteks ning leitaks raha ikkagi riigieelarvest,» lausus Nurm.

Viljandimaa põllumajandustootjate liidu juhatuse liige Tõnu Vreimann möönis, et sellesama loodetud toetuse tõusu olid ilmselt juba kõik maaomanikud ja suuremad maa kinnisvarafirmad planeerinud oma tasudesse ning põllumees peab selle millegi muu arvelt ära katma. «Muidugi on kurb, et praegu pole seda võimalust leitud, sest kui kui täiendavate toetuste võimalus anti, siis oodati abi, sest kes Eesti põllu-

mehe eest ikka seisab, kui riik ei seisa,» tähendas ta.

Järgmisel ja ülejäämisel aastal, kui riigieelarvest juurde ei maksta, väheneb toetussumma praegusega võrreldes mõni protsent. Helir-Valdor Seeder ütles, et põllumajandussektoriga tuleb läbi rääkida ja kui seal arvatakse, et põllumees peaks kahel järgmisel aastal kätte saama sama palju kui käesoleval aastal, on selleks kaks võimalust: riigieelarve või MAK-i raha.

«Seda on praegu väga raske öelda, mis kujuneb lõplikuks seisukohaks. Valitsuses jäi peale, et 2014. ja 2015. aasta vähenemise peaks katma MAK-i vahendite arvelt. Minu seisukoht oli, et tegelikult tuleks see raha leida riigieelarvest,» rääkis Seeder.

Praegu läks riigieelarve parlamenti ja seal saab selgeks, kust toetusteks summad leitakse.

Minister toonitas, et põllumeestel pole vaja otsetoetuste vähenemist karta, need jäävad tänavustega samale tasemele. «2016. aastast tõuseb toetus graafiku järgi edasi,» lausus ta.

Kutsekool sai uued õppesõidukid

MADIS JÄRVEKÜLG
madis.jarvekylg@ajaleht

Eile pärastlõunal sõlmis Viljandi ühendatud kutsekool lepingu, mille tulemusena täienes kooli õppesõidukite park nelja uhiuue masina võrra.

Nende hulgas on järelhaagiga veoauto Atego, 18-kohaline väikebuss Sprinter, 44-kohaline buss Turismo ja järelhaagis juba kasutuses olevale Scania veokile, kõik Mercedes-Benz toodang.

Kutsekooli direktor Tarmo Loodus ütles uuendamise vajadusest rääkides, et vana buss, millega seni õppesõitu tehti, on 2000. aastast ja üsna kehvast seisust. «Teed on seda kõvasti oma soolaga närinud ja selle remontimine on juba kalliks hakanud minema,» selgitas ta.

Kutsekool soetas uued sõidukid Euroopa Liidu rahaga riigihanke korras. Han-

ke kogumaksumus oli 470 00 eurot ja selle võitsid Silberauto esindused.

«Kui Euroopa Liidu raha on võimalik kasutada, on meie ülesanne luua parimad õppetingimused,» lausus Loodus. «Me ei küsinud küll hankes uusi asju, aga vanade masinate pakkumisi ei tulnud, nii saime uued osta.»

Direktori sõnul on uutel sõidukitel marsruudi koostamise tarkvara, jälgimis- ja GPS-süsteem ning sidepidamisvahendid, mis aitavad sõiduõppes jõuda kõrgemale rahvusvahelise autojuhtimise tasemele.

Aktsiaseltsi Silberauto esindaja Margus Juhkami sõnul lähevad rahvusvahelises transpordis nõuded järjest karmimaks ning paratamatult vaatavad kõik kütusekulu. «Autojuhtide palk sõltub sellest,» ütles ta ja lisas, et uute masinatega saab väga hästi õpetada ökonoomset sõitu.

Tarmo Looduse sõnul kutsekooli õpilaste arv kasvab ning seepärast jäävad kasutusse ka vanad sõidukid.

Aastas koolitatakse Vana-Võidus 150 C-, CE-kategooria autojuhti ja 30 bussijuhti. Direktor Tarmo Loodus loodab, et uute masinate abil nende koolitusmaht tõuseb veelgi.

ELMO RIIG

Tuntud inimesed tulevad võidu kündma

Olustvere õppetalus korraldataval künnivõistlusel võtab reedel üksteiselt mõõtu ka hulk Eestis tuntud inimesi.

VIP-ide võistluseks nimetataval jõuproovil istuvad traktorisse ja lähevad põllule kündma näitleja ja Olustvere põllukooli vilistlane Tiina Taurait, ETV saatejuht Urmas Vaino, laulja Ivo Linna, näitleja ja laulja Marilyn Jurman, minister Helir-Valdor Seeder, astroloog Igor Mang, ajakirjanik Madis Jürgen, piimatööstuse Tere juhataja asetäitja Ülo Kivine ning Swedbanki põllumajandus-

Ivo Linna

sektori juht Meele Annus.

Eesti künnimeistrivõistlused algavad Olustvere teenindus- ja maamajanduskooli õppetalu maadel reedel kell 13. VIP-ide võistlus algab pool tundi hiljem ning kell 14 algab põhivõistlus.

Künnimeistrivõistlusi peetakse neljas võistlusklassis: pöördtrade vaba- ja meistrite klass, noorküundjate klass ja meistrite klass tavaatradel. Üldarvestuses esimese koha saavutanu sõidad järgmisel aastal Eestit esindama maailmameistrivõistlustele Prantsusmaale. (Sakala)

Mõisaküla saatus on kohalikel inimestel südame peal. Esmaspäeval kohtusid Siliina söögimajas Mõisaküla mees Andor-Olari Ilison (vasakult), linnakesest pärit akadeemik Urmas Varblane ja siseministeeriumi omavalitsusreformi projektijuhi Sulev Valner. Üheskoos käidi välja kolm mõtet, mis võiksid Mõisaküla elule kaasa aidata.

ELMO RIIG

LINN

Kuidas Mõisaküla nulltee rööbastelt kõrvale juhtida?

SIGRID KOOREP
sigrid.koorep@ajaleht.ee

Esmaspäeval kohtusid Mõisakülas majandus- teadlane Urmas Varblane ja haldusreformi projektijuhi Sulev Valner, et arutleda linnakese võimaluste üle. Kokkusaamise põhjust võib iseloomustada ladinakeelse küsimusega: *quo vadis*, Mõisaküla?

Vastuseks, kuhu Mõisaküla läheb, ütles sellest samast linnakesest pärit akadeemik Urmas Varblane, et nulli suunas. Õnneks on selleni jõudmiseni veel natukene aega ning loodetavasti annab kurssi muuta. Seepärast otsustasidki mehed tuleviku üle aru pidada kohtumisel linnarahvaga, kuhu viimati nimetatuid kahjuks kohale polnud tulnud.

Siseministeeriumi haldusreformi projektijuht Sulev Valner leidis, et reaalsusega tuleb kohaneda ning raudee ja linavabriku järele nostalgitseda ei tasu. «Kunagi oli Mõisakülas mõni tuhat

inimest, aga kui praegu on suurusjärk 900 elanikku, siis on ka seda oluline hoida.»

Kolm teed

Urmas Varblane tõi välja kolm asja, mis päästaksid nulli suunas. Esiteks tuleks Mõisakülas tegutsevaid ettevõtteid toetada nii palju kui võimalik, et nad saaksid luua uusi töökohti. Teisena tõi ta välja, et tähelepanu peab pöörama neile inimestele, kes käivad tööle mujale, näiteks Viljandisse. «Niisugune mobiilsusabi annaks neile võimaluse siia jääda,» selgitas Varblane ning täiendas, et selleks on võimalik kirjutada projekte ja teha koostööd töötukassaga.

Akadeemik nentis, et selline pendeldamine pole üksi Mõisaküla fenomen, vaid kogu Eesti oma ja trend läheb üle riiki. «Tühjaks jooksmine on suur probleem. Need inimesed, kes käivad Eestist mujale tööle, ei ole mitte niipalju Tallinnast, kui just maakondadest,» tõdes ta ja toonitas, et võrdne kohtlemine siin enam ei aita. «Kui võtame võrdsetena näiteks Misso valda ja Tallinna sadamat, on see kokkuvõttes väga ebavõrdne kohtlemine.»

Kolmanda lahendamist vajava küsimusena tõi Varblane esile naistele sobivate töökohade puudumise. «Võtame kas või Orissaare, kus on pisikene elektroonikatööstus. Hea küll, palk pole suur, aga see on kodu juures ja inimestel on raskust.»

Siiski on uute ettevõtete sissetoomine akadeemiku sõnul alles viimane ja kõige kulukam variant.

Idee 20 sõbrast

«Mõisaküla naudib oma kompaktsust,» lausus Sulev Valner. «Samas on siin elanikke, kes sugugi ei arva, et see koht on keskpunkt.»

Ta võrdles, et Mõisaküla mahuks teoreetiliselt ära kahte suurde Mustamäe korterimajja. «Siit tekibki küsimus, kas on mõistlik koi ke arendada või jagada kulu ja inimeste potentsiaali suuremale seltskonnale,» arutles ta.

Varblane tähendas, et Mõisakülas on 400 eramaja ja umbes 900 elanikku ning vähemalt sada maja on müügis. Sellest lähtuvalt käis ta välja idee 20 kaugtööl käivast sõbrast. Neile oleks Mõisaküla akadeemiku

hinnangul tore koht, kus igaüks saaks endale soodsalt maja hankida.

Tühjaks jooksmine on suur probleem. Need inimesed, kes käivad Eestist mujale tööle, ei ole mitte niipalju Tallinnast, kui just maakondadest.

URMAS VARBLANE,
akadeemik

«Tingimused, mis peaksid olema täidetud, on siiski, et pensionäridele oleks arstiabi kättesaadav ja noorematele töökoht,» ütles ta. Tänapäeval ei pruugi aga inimene elada seal, seal ta ka töötab. «Juba praegu käib rahvas 50 kilomeetri taha Viljandisse tööle. Maksimumkauguseks jääks autoga sõites umbes 70 kilomeetrit.»

Teeremont lükkus ootamatult edasi

AIVAR AOTÄHT
aivar.aotaht@ajaleht.ee

Rimmu ja Heimtali vahelise kruusatee ääres elavad inimesed teadsid maanteeameti plaanidest, et tolmu tee saab katte alla järgmisel aastal. Täiesti ootamatult isegi ameti kohalikele esindusele lükati töö aga aasta võrra edasi.

Rimmukas Kalle Rästas ütles, et küla vahel on jupp teed tolmuva kattega juba varasemast ajast ning rahvas ootab kõvakatet ka Heimtali viivale tee. Selle heaks oli kogutud ka allkirju ning edastatud need maanteeametile.

Nagu Rästas vastuseks kuulis, näis ootus end lõpuks ära tasuvat ning tee pidanuks kõvakatte alla saama järgmisel aastal. Kui äkki selgus, et tuleb ikkagi veel oodata.

«Ju oli mujale raha vaja ning mingi maapiirkonna tee tõmmati lihtsalt plaanidest maha,» oletas Rästas maanteeameti meele muutuse põhjust. Alles mõni aasta tagasi oli Rimmu tee läbinud väikese remondikuuri, et kõvakatet oleks parem paigaldada, kuid nüüd võib see kulutus tema hinnangut mööda tuulde lennata.

Muudatus eelnõus

Maanteeameti lääne regiooni ehitusosakonna peaspetsialist Allan Allik ütles, et maanteeameti investeringute komitee, kuhu ka tema regiooni esindajana kuulub, otsustas, et Rimmu teele rajatakse kahekordse pindamise meetodil kergkate koos vajaliku aluse ehitamisega järgmisel aastal.

«Andsin asjade käigust vallale teada, sest kohalike huvi tolmuva teekatte vastu on suur,» rääkis ta. «Kõik oli paigas, kuni tuli ringlusse maanteeameti teehoiukava projekt aastateks 2014–2020. Seal on kõnealune töö paigutatud 2015. aastasse.»

Esialgu on eelnõu kinnitamata, aga miks projekti koostanud maanteeameti töötajad sedasi otsustasid, ei oska Allik põhjendada.

«Järgmiseks aastaks on maanteeamet kavandanud viia Viljandimaal kergkatte alla kruusateid vaid 2,4 kilomeetri pikkuselt. Võrdluseks saan öelda, et tänavu tehti se-

SELGITUS

ALLAN KASE-SALU, maanteeameti presiesindaja

Jutt on Heimtali–Uue-Kariste–Abja-Paluoja maantee Heimtali–Rimmu lõigust kilomeetritel 0,259–8,286, mis oli teehoiukava seletuskirja tööversioon, esialgu tõesti järgmise aasta plaanis.

Kruusateede kate ehitamiseks mõeldud raha vähendati ja seega lükkub teatud hulga mitte eriti kriitilises seisus kõrvalteede remont edasi, nii ka kõnealuse Rimmu teelõigu oma. Kõnealune nimekirja vaadatakse üle igal aastal ja seda korrigeeritakse eelarve võimaluste järgi.

da tööd 16 kilomeetri ulatuses, mis on viimaste aastate keskmine panus.»

Oluline liiklus

Üle-eelmisel aastal tehtud vaatluse järgi sõidab Rimmu ja Heimtali vahelisel teel ööpäevas 185 autot, mis on Allan Alliku hinnangul sellise maantee kohta märkimisväärt näitaja.

Kaks aastat tagasi tegi maanteeamet Rimmu teel tema hinnangul korraliku remondi: muldkeha tugevdati loodusliku kruusaga, rajati uued teetruubid ja tee sai purustatud kruusast värske katte. Suureks abiks oli riigimetsa majandamise keskus, kes võttis maha teeäärse metsa. See võimaldas sinna kaevata kraavid.

Alliku sõnul andis remont kergkatte rajamiseks hea eelduse. Ta nentis, et plaanitud töö aastane nihkumine katte seisukorda eriti ei halvenda, kuid mõningane kulumine on paratamatu.

Küsimusele, kas ülejäämisel aastal saab Rimmu tee kindlasti tolmuva katte, vastas Allik, et ilmselt seda plaani teehoiukavas enam edasi ei lükata.

«Aga sajaprotsendilist kindlust ei ole kunagi mitte milleski siin maailmas,» lisas ta. «Välja arvatud üks asi, mis võib aega võtta: iga inimese viimne päev.»

KAART

Rimmu ja Heimtali vahel kulgeb kaheksakilomeetrine teelõik.

Tartu ülikool ootab ettepanekuid Rahvusmõtte auhinda väärivate inimeste kohta

1. novembrini saab esitada kandidaate Tartu ülikooli Rahvusmõtte auhinnale. Sellega tunnustab ülikool isikuid, kes on oma loominguga silmapaistvalt edendanud Eesti rahvuslikku ja riiklikku eneseteadvust.

Tartu ülikool annab Rahvusmõtte auhinda välja kümendat korda ning sellele saa-

vad kandidaate esitada Eestis registreeritud juriidilised isikud. Kandidaatide ülesseadmise põhjendatud esildised palutakse saata Tartu ülikooli rektori nimele aadressil Ülikooli 18, 50090 Tartu või e-posti aadressil rektor@ut.ee.

Auhinna saaja valib välja 11-liikmeline komisjon, millesse kuuluvad Tartu ülikooli rek-

tor, eelmisel aastal auhinna saanud isik, neli inimest ülikoolist ja viis väljastpoolt ülikooli.

Rahvusmõtte auhinna saajale antakse Ilmamaa kirjastuse «Eesti mõtteloo» sarja 50 köidet ning klaasikunstnik Toomas Riisalu taies pidulikult kätte rahvusülikooli 94. aastapäeva üritusel 1. detsembril ülikooli aulas.

Seni on auhinna pälvinud kirjanik ja etnoloog Ilmar Talve, helilooja Veljo Tormis, akadeemik Endel Lippmaa, kunstnik Kaljo Põllu, kirjanik Ain Kaalep, etnoloog ja kultuuri-ajaloolane Ants Viires, kirjanik Mats Traat, vaimulik ja publitsist Vello Salo ning stsenarist ja filmilavastaja Arvo Kruusement. (Sakala)

RÄNNAK

Viljandlase teekond maailma lõppu

MADIS JÄRVEKÜLG
madis.jarvekylg@ajaleht.ee

Olles läbinud rohkem kui 600 kilomeetrit mööda Hispaania põhjarannikut, teab viljandlane Ants Stern, mis tunne on olla maailma lõpus.

Nii nimetatakse Hispaania läänetipus Finisterres ookeanisse ulatuvat kaljupanka, kus inimesed aastaid tagasi uskusid maailma otsa saavat. Usklike pühapaigast Santiago de Compostelast jääb see umbes 90 kilomeetrit lääne poole.

«Algul oli see üldse paganlik puhastusprotsess, aga mingi aeg tegi ilus suur firma kristlus selle enda omaks,» selgitas Stern teekonna palverännakuks kujunemise tausta ja lisas, et tema jaoks ei olnud see retek religioosse alatooniga.

Stern soovis rännates argimaailma lärmist välja saada. «Võtsin kella käe pealt, lülitasin telefoni välja. Mul ei olnud isegi kaarti kaasas,» sõnas ta. «Võib tunduda uskumatu, aga see koht on ainulaadne, sest ka ilma kaardita jõuad 600 kilomeetrit hiljem õigesse kohta.» Rada on märgistatud nooltega. Üle kahekümne päeva kõndinuna jõudis ta kodumaale tagasi poolteise nädala eest.

«Mul on tunne, et...»

Olgugi et palverännak, ei avaldunud seal eriti teeliste usulised põhimõtted. «Kui kambakesi kõndisime, siis vahel paar inimest läks kirikusse ja istus seal 15-20 minutit vaikuses. Mina is-

tusin kiriku ees, kõigutasin jalgu ja mõtlesin omi mõtteid,» rääkis Ants Stern.

«Ma otseselt ei otsinud kaaslast, aga öömajas ikka kohatud teistega ja lõpuks oli päris palju inimesi, kellega vähemalt nädala ühes tempos kõndisin. Eks siis õhtuti kohtusime.»

Mõni päev alustas rändur retke kellegagi koos, ühes min-di paar tundi. Kui keegi tundis, et tahab üksi olla, aeglustas ta sammu ja jäi maha. Igaüks käis oma rada. Keegi ei olnud mil-lekski kohustatud, igaühel oli oma eesmärk. «Nägin ka selliseid inimesi, kes kõndisid kõrvaklapid peas ja tantsisid enamiku raja,» tõi noormees näiteks.

Teekonna lõpus tekkisid tema ümber kaaslased, kellega koos ta viimased sadakond kilomeetrit läbis. Kiirelt kujunes rühmas tava, et igaühel on korra päevas võimalus öelda: «Mul on tunne, et...» ning kõik pidid üheskoos seejärel nimetatut läbi tegema.

Kord õhtul, kui kotid olid juba maha pandud ja pesemaski käidud, tekkis ühel Dublini poisil tunne, et nad võiksid öö läbi kõndida. Nii pandigi kotid jälle selga ja kõnniti öö otsa. «Tähendab, kui sul midagi ikka sees põleb ja pole muud vastuargumenti kui mugavus ja laiskus, tuleb see asi ikkagi ära teha,» selgitas Stern retke spontaansuse võlu.

Igapäevast kõndimist alustas ta tavaliselt kella poole kaheksa ajal hommikul. Kõige lühem päevane distants oli 22 ja pikim 42 kilomeetrit.

Et Stern on füsioterapeut, sai ta aidata mitut inimest, kes

olid endale teekonnal liiga teinud. Tema enda tervis alt ei vedanud ja villegi tekkis tal vaid üksainus esimesel õhtul.

Öömajja jõudis rändur alati hiljemalt kella neljaks pärastlõunal. Enamasti olid peatuspaigas lihtsad naridega ühistoad, millest suurim mahutas koguni 75 teelist. «Kõige odavam öömaja maksis neli eurot, kõige kallim 14 eurot, mille sisse kuulusid mitmekäiguline õhtu- ja hommikusöök ning väiksed luksused, pesumasin näiteks,» kirjeldas Stern.

Riigijuhid palverännakule

Igas väikeses külas leidis ka baar, kuhu inimesed hommikul enne rännaku jätkamist sööma kogunesid.

«Seal süüakse hästi palju saia,» täheldas Stern. «Mingi hetk tundsin selle üledoosi juba.» Hommikuks pakuti röstsaia moosi või tomatipüreega, lõunaks näiteks *baguette*’i singi ja juustuga, kuid viie euroga sai kõhu täis. Kogu rännak koos sõidupiletitega alguspunkti ja

”**Tähendab, kui sul midagi ikka sees põleb ja pole muud vastuargumenti kui mugavus ja laiskus, tuleb see asi ikkagi ära teha.**

ANTS STERN

lõpp-punktist koju tagasi maksis 800-900 eurot.

«Päris paljudel on seda raske mõista, miks on vaja minna Hispaaniasse kõndima, kui puude lõhkumine on ka päris hea teraapiavorm,» rääkis Stern netikommentaatoritele viidates. «Aga kui tagasi tulin ja teistele pilte näitasin, siis nad leidsid, et peaks ka midagi sellist tegema.»

Ja seda teekonna läbi teinu toepoolest soovitab. «Sul on aega analüüsida, mis sa oled korra saatnud ja mis sul plaanis on. Pea saab puhtaks. Sellest, mis vahepeal vaevanud on, saad lahti. Kui kõnnid päevas kaheksa kuni kümme tundi, ei ole aeg enam argument.»

Ta meenutas ühe kaasränduri ideed, et kõik maailma riigipead võiksid seepärast sama rännaku läbi teha. «Paljude probleem on see, et nad ei saa endaga läbi. Seal oled sundseisus — sa lihtsalt pead endaga läbi saama,» selgitas Stern.

Palverännaku läbimist jääb tõendama ränduri tunnistus ja hulk teekonna jooksul passi kogunenud templeid. Aga see ei olnud Sternile eesmärk omaette. Olulisem ootas teda maailma lõpus.

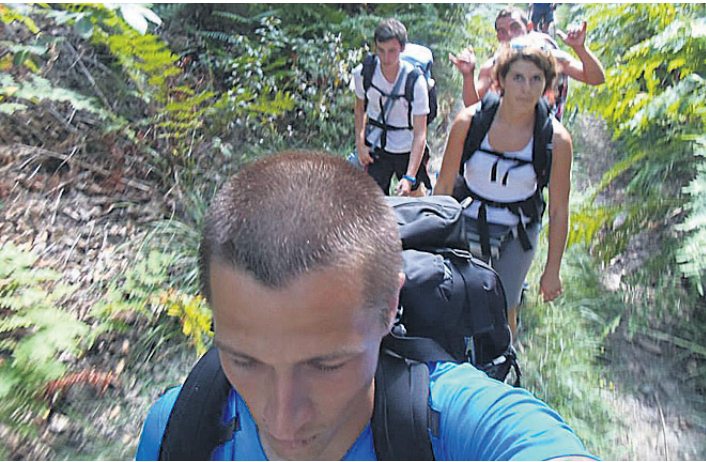
«Kui jõudsime selle kalju äärde, võttis igaüks korraks endale hetke, ruumi oli piisavalt. See oli tunne, mida ei oleks osanud kunagi ette kujutada — kirjeldamatu rahulolu.»

Millisena siis paistab maailma lõpp? Päikeseloojang, lõputu ookean, astmeline kalju, mis viib veepiirini, delfiniparv lainete vahel hullamas. Väarikas autasu pika rännaku lõpuks.

On traditsiooniks saanud, et iga rändur paneb maailma lõppu jõudes mõnele oma riideesemele tule otsa. Ants Stern põletas ära rännakusokid ja käterätiku.

3 x ERAKOGU

Palverännaku läbimiseks Hispaanias võib valida mitu teed. Ants Stern valis niinimetatud põhjatee, kus on vähem inimesi, linnasid ja puutumatut loodust.

Rännumeeste seljakotid näivad massiivsed, aga Ants Sterni sõnul kaalus tema kanda vaid kümme kilo.

KOHALIKE OMAVALITSUSTE VOLIKOGUDE VALIMISED ON 20. OKTOOBRI

Elektrooniline hääletamine
10. oktoobri kella 9-st kuni 16. oktoobri kella 18-ni
Vabariigi Valimiskomisjoni veebilehel <http://www.valimised.ee>

Eelhääletamine maakonnakeskuses
10. – 13. oktoobrini kella 12–20
Viljandi valimisjaoskonnas nr 2 (Spordihoone, Vaksali t 4).

Eelhääletamine kõigis valimisjaoskondades
14. – 16. oktoobrini kella 12–20.
Samal ajal saab hääletada väljaspool elukohta iga omavalitsuse määratud jaoskonnas, sh valijate asukohas (haigla, hooldusasutus jne) ning kinnipidamiskohas. Selleks tuleb esitada kirjalik põhjendatud avaldus eelhääletamise viimase päeva kella 16-ks ja saata valimiste jaoskonnakomisjonile või kohalikule omavalitsusele.

Valimispäeval, 20. oktoobril on kõik valimisjaoskonnad avatud kella 9–20.
Valimispäeval saab hääletada vaid oma elukohajärgses jaoskonnas, sh kodus. **Uudsenä saab kodus hääletamise taotluse esitada ka telefoni teel elukohajärgsele jaoskonnakomisjonile valimispäeval kella 9–14.**
Hääletamisruumi asukoha leiab koju saadetud või tellitud elektrooniliselt valijakaardilt, samuti kodanikuportaalist <https://www.eesti.ee>
Viljandi maakonna valimisjaoskondade piirid ja hääletamisruumide asukohad on avaldatud maavalitsuse veebilehel <http://viljandi.maavalitsus.ee/et/maakonna-valimiskomisjon>

KÜLLIKE KÜTT,
Viljandi maakonna valimiskomisjoni esimees

Noorte ettevõtlikkus saab väljundi

MADIS JÄRVEKÜLG
madis.jarvekylg@ajaleht.ee

Noorte ettevõtlikkuse päevaga saab 8. oktoobril alguse Viljandimaa noorte ettevõtlikkuse arendamise programm, mis aitab jõuda ideest oma ettevõtte asutamiseni.

Erinevalt Eesti Energia projektist Entrum, mis võtab igal aastal kokku nelja-viie maakonna noored, keskendub uus programm üksnes Viljandimaa õpilastele. Eelmisel aastal olid Entrumisse lisaks viljandimaalastele kaasatud Pärnu-, Saare- ja Hiiumaa noored.

«Noortele peab igal aastal andma interaktiivset ettevõtlusõpet,» põhjendas Kairi Ong Viljandimaa arenduskeskusest seda, miks säärane projekt ellu on kutsutud. Ka Viljandimaa arenduskeskuse juhataja Kaarel Lehtsalu sõnul peaks õpe jätkuma mitmel aastal.

Uus programm sarnaneb Entrumiga, mille materjalid ja meetodika ettevõtmise juures ka kasutusse lähevad. «Eesmärk on see, et noored leiaksid täiendava stiimuli ja oleks koht, kus nad saaksid oma ideid realiseerida, läbi mõelda, esimese tulemuseni jõuda ja omavahel konkureerida,» selgitas Lehtsalu.

Programmis võivad osaleda kõik Viljandimaa noored vanuses 13–19 ja selle tulemusena realiseerub kolmekuni viieliikmelistes meeskondades 20 ideed.

«8. oktoobril on esimene tutvustuspäev ja sealt lähevad edasi noored, kes esitavad oma idee, mida nad tahavad selle programmi käigus ühe õppeaasta jooksul teostada,» selgitas Kairi Ong. «Umbes kord kuus laupäeviti on sessioonid, kus õpitakse, mismoodi teha ideest toode, kuidas toodet müüa ja arendada ning teha koostööd meeskonnas ja partneritega.»

Lisaks räägivad noortele oma kogemustest Viljandimaa ettevõtjad ning osalejad saavad esinemiskoolituse. April-

lis tuleb projektide konkurss, mille võitnud meeskond saab auhinnaks kruisi Stockholm.

Eelmisel aastal toodi Entrumis Viljandimaa ühe paremana välja Tarvastu gümnaasiumi tüdrukute projekt Mirembes, kes spetsialiseerub tahvel- ja sülearvutite kleepsude valmistamisele.

Mirembes esindaja Margit Külaots ütles, et ettevõtet projektist seni välja kasvanud ei ole, aga lisas, et kõik eeldused selleks on nüüd olemas. «Noortes on hästi palju kahtlust, aga ei tohi karta, et kellelgi on parem idee. Tegutsedes tulevad ka motivatsioon, jõud ja oskus,» sõnas Külaots.

Noorte ettevõtlikkuse programm saab teoks Viljandimaa arenduskeskuse algatusel koostöös maavalitsuse, omavalitsuste liidu ning kohalike ettevõtete ja organisatsioonidega. «Kõik, kes suudavad, toetavad — kes raha, kes hea nõu, kes vabatahtliku tööga. Ega seda muud moodi teha saa. Kogukond peab seda koos tegema,» ütles arenduskeskuse juhataja Kaarel Lehtsalu.

KAVA

Õppepäevade raames jõuavad noored ideest tooteni, kogemusi jagavad kohalikud ettevõtjad.

- 8. oktoobril noorte ettevõtlikkuse päev Sakala keskuses.
- Oktoobris Viljandimaa ettevõtete ja inkubatoritega tutvumine.
- 9. novembril koolituspäev Karksi valla kultuurikeskuses.
- 30. novembril koolituspäev Viljandi gümnaasiumis.
- 18. jaanuaril koolituspäev Mustla rahvamaajas.
- 1. märtsil koolituspäev Suure-Jaani noortekeskuses.
- Aprilli keskpaigas parimate projektide konkurss ja autasustamine.

Allikas: Kairi Ong

Need 786 inimest püriavad juhtima Viljandimaa omavalitsuste elu

Sakala toob ära kõigi Viljandi maakonna omavalitsuste volikogu liikme kandidaadid, et lugejad saaksid juba aegsasti kaaluma hakata, kelle poolt oma linnas või valas hääletada.

ABJA VALD

Mulgi mehe kuju Abja-Paluoja

Eesti Reformierakond

101 Kermo Kütt

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

102 Taevo Viitas
103 Jüri Patune
104 Siirius Sikka
105 Urmas Põllumäe
106 Peeter Lääne
107 Guldar Järve
108 Eveli Allik
109 Arvo Veidenberg
110 Marek Rahu
111 Martin Krapp
112 Jaan Hunt
113 Eha Jaksur
114 Arno Jõesaar
115 Marge Kalda
116 Raivo Kaljusaar
117 Triin Kask
118 Tauri Kinnas
119 Veiko Kuusik
120 Urmas Laidvee
121 Vallo Lõndso
122 Christi Lõhmus
123 Triinu Menning
124 Krista Metsaroos
125 Marju Mäger
126 Toomas Mändve
127 Viive Niinemäe
128 Ronald Orav
129 Toomas Ostjäär
130 Marika Peterson
131 Kair Pruuns
132 Endel Purju
133 Tarmo Põllumäe
134 Jaan Pääsuke
135 Tarmo Raba
136 Oscar Rahu
137 Uno Rääbus
138 Ellen Saron
139 Irma Somelar
140 Meelis Sõerd
141 Milvi Tihane
142 Marinee Tohv
143 Anti Tomingas
144 Tuuli Vaarak
145 Kerli Voodla
146 Ahto Vossmann-Treial
147 Viktor Õigus

Eesti Keskerakond

148 Peeter Rahnel
149 Peeter Möttus
150 Andres Räägel
151 Ürjo Mäksöö
152 Ingrid Kõiv
153 Jaan Kivioja
154 Viktor Škurin
155 Kersti Künnapuu
156 Rein Kalm
157 Aimar Peterson
158 Riina Sarapuu
159 Üllar Paluüil

160 Raul Song
161 Kersti Purge
162 Valdo Värk
163 Enn Vodi
164 Imre Jugomäe

Valimisliit Koduvald Abja

165 Villu Vösa
166 Reet Paju
167 Mari Saarela
168 Ilmar Kallak
169 Aili Kangro
170 Richard Liivak
171 Piret Eng
172 Raivo Kutser
173 Kärdi Loit
174 Arvi Meidla
175 Aime Hunt
176 Karin Sepp
177 Endel Petermann
178 Kai Jöeste
179 Liisi Rääbus
180 Tiitu Sommer
181 Evi Repponen
182 Karl Menning
183 Rein Mägi

Üksikkandidaat

184 Meelis Mesipuu

HALLISTE VALD

Halliste kirik MARKO SAARM

Eesti Reformierakond

101 Sigrid Purgats

Eesti Keskerakond

102 Jaanus Kõrge

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

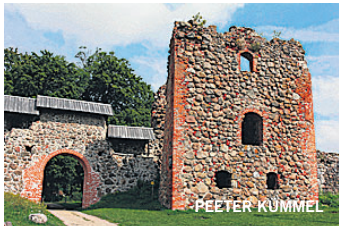
103 Leho Aas
104 Vahur Aasna
105 Kalle Gaston
106 Merje Helemäe
107 Urmas Jalakas
108 Janne Järvelt
109 Meelis Kahu
110 Kaido Kala
111 Kai Kannistu
112 Tea Kartau
113 Ilmar Kohjus
114 Arvi Koik
115 Laura Kulemina
116 Arvo Lamp
117 Arne Lohu
118 Ene Maaten
119 Jüri Ojamaa
120 Liina Paumere
121 Arne Putnik
122 Ilmar Pärn
123 Maiker Reimann
124 Andres Rõigas
125 Gunnar Sein
126 Anna Song
127 Tõnu TukK
128 Kuldar Vilido

Valimisliit Koduvald

129 Anne Ladva
130 Rein Tarkus
131 Merju-Mai Leiaru
132 Margus Lukka
133 Sigrid Ruben
134 Kalev Ladva
135 Tea Eller
136 Erki Vilido

137 Inga Tiirats
138 Talvi Maasepp
139 Harri Ellermaa
140 Aune Varik
141 Edda Allik
142 Raul Nassar
143 Anu Ruusoja
144 Helmuth Sultsenberg
145 Mare Kuur
146 Eero Akel

KARKSI VALD

Karksi ordulossi varemed

Valimisliit Vaba Karksi Kodanik

101 Indrek Palu
102 Kerti Einstein
103 Tõnis Kotsar
104 Martin Sarv

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

105 Arvo Maling
106 Marju Aednik
107 Are Jänes
108 Kätlyn Jürisaar
109 Anti Kala
110 Jüri Kert
111 Heino Kesküla
112 Katrin Kivistik
113 Liidia Klaas
114 Kati Kuusk
115 Toivo Kõss
116 Indrek Lepik
117 Erki Maling
118 Henari Reinbach
119 Tarmo Simson
120 Urmas Sturpuu
121 Andi Sommer
122 Tarmo Tugi
123 Kert Varik
124 Katrin Veevo
125 Siret Vene

Valimisliit Koostöö

126 Anu Rebane
127 Laili Lamp
128 Silvi Hannus
129 Leo Liiber
130 Enn Sarv
131 Ain Peensoo
132 Harri Kunimägi
133 Raimo Sarv
134 Jevgeni Fomitšev
135 Arne Tae
136 Madis Aednik
137 Reikko Virit

Eesti Reformierakond

138 Monika Erreline
139 Andi Roggenbaum
140 Rain Ruusväli
141 Marko Suurmets
142 Veljo Urm
143 Urmas Villbach
144 Jaak Viira

Eesti Keskerakond

145 Anneli Arraste
146 Heino Luik
147 Alli Laande
148 Allan Palu
149 Peeter Uisk
150 Liina Kallaste
151 Kalle Peik

KOLGA-JAANI VALD

Kolga-Jaani peatänav

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

101 Kalevi Kaur
102 Mati Toomsalu
103 Oleg Akopjan
104 Harry Andresson
105 Riina Aren
106 Anzori Barkalaja
107 Ülle Keerov
108 Tiit Kurvits
109 Tiitu-Mall Lutsar
110 Elli Mets
111 Howard Nurme
112 Allan Paal
113 Piret Parm
114 Aivar Piir
115 Alari Pullisaar
116 Ants Raadik
117 Maire Salu
118 Taavet Tatar

Eesti Keskerakond

119 Andres Ant
120 Astrid Dreving
121 Arvi Piir
122 Eve Ant
123 Katrin Linkov
124 Sirje Pullisaar
125 Leena Herman
126 Leida Pihlak
127 Villy Säre
129 Helju Aasa

KÕO VALD

Kõo vallavalitsus ELMO RIIG

Eesti Keskerakond

101 Veronika Malinovski

Valimisliit Koduvald

102 Heiki Aren
103 Urmas Aun
104 Anna Holdblom
105 Andrus Kindel
106 Kuldar Kipper
107 Raivo Kross
108 Tiina Leis
109 Jane Ningi
110 Edda Piilmann
111 Aare Priks
112 Avo Pöder
113 Jane Riisk
114 Tarmo Riisk
115 Tõnis Riisk
116 Katrin Sefer
117 Taavo Sefer
118 Ain Vahtra
119 Heilika Vahtra
120 Anneli Vatsa

Üksikkandidaat

121 Hermann Kalmus

KÕPU VALD

Valimisliit Kodukant Kõpu

101 Tõnu Kiviloo
102 Kadri Linder
103 Kaja Lind
104 Raido Kolk
105 Ave Ojalo
106 Rein Raabe
107 Grete Ahosepp
108 Imbi Suurpere
109 Jaan Hansen
110 Jüri Sulg
111 Kalev Sengbusch
112 Kristjan Rajamäe
113 Laine Vahtra

Kõpu kirik ELMO RIIG

Eesti Keskerakond

112 Viive Lehtla

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

113 Egon Soesoo

MÕISAKÜLA LINN

Mõisaküla linnavalitsus

Valimisliit Edukas Mõisaküla

101 Andor-Olari Ilison

Eesti Keskerakond

103 Marek Pilt
104 Matti Viires
105 Valdiku Pilt

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

106 Ervin Tamberg
107 Jorma Õigus
108 Juri Kotšetov
109 Maie Leimann
110 Peep Läll
111 Viktor Siigur
112 Liivia Rannama
113 Lea Moorats
114 Arvo Pede
115 Jüta Jalakas
116 Urve Tehver
117 Ene Akkaja
118 Roman Elblaus
119 Erika Kuusk
120 Maie-Marie Tamm
121 Udo Jakobson
122 Eha Ermits
123 Tiitu Varik
124 Rasmus Ots
125 Leho Paru

Eesti Keskerakond

168 Peeter Sadam
169 Eda Nodapera
170 Eeri Palu
171 Piret Tiirussõn
172 Rünno Johanson
173 Ly Valdmaa
174 Toomas Henk
175 Eneli Kaugerand
176 Matti Zirk
177 Edvin Luum
178 Mari-Ann Kolga
179 Aivo Sonn
180 Lea Rohdmaa
181 Tõnu Siimsoo
182 Ilmar Kõvatomas
183 Avo Ailt
184 Taivo Teder
185 Raivo Tääker
186 Uno Jürisson

SUURE-JAANI VALD

Suure-Jaani kalmistu ELMO RIIG

Eesti Reformierakond

101 Jüri Hansen
102 Aide Vendla
103 Aime Roop
104 Aivar Ärm
105 Anne Arr
106 Arvi Sarjas
107 Grete Ahosepp
108 Imbi Suurpere
109 Jaan Hansen
110 Jüri Sulg
111 Kalev Sengbusch
112 Kristjan Rajamäe
113 Laine Vahtra

114 Reet Rannamäe
115 Renee Rimmel
116 Tauno Härjinen
117 Vello Sääsk
118 Ülo Kõst
119 Romeo Mukk

Valimisliit Suure-Jaani Kihelkond

120 Are Aua
121 Rein Grentsman
122 Heiki Hiemäe
123 Jaan Jaska
124 Andrus Keerd
125 Margus Lemming
126 Aire Levand
127 Liivi Lindemann
128 Arnold Pastak
129 Madis Randaru
130 Jaanus Tiirats
131 Alvar Udu
132 Olev Umsar
133 Aivar Veepeiv
134 Vahur Vingisaar

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

135 Tõnu Aavasalu
136 Mati Adamson
137 Lembit Kruuse
138 Maie Kaba
139 Kristjan Alles
140 Ain Arula
141 Siim Brauer
142 Raul Espenberg
143 Hugo Hommik
144 Evelyn Härn
145 Anu Ibrus
146 Robert Ilves
147 Siiri Kruuse
148 Kristjan Kärt
149 Kadi Küttimaa
150 Kaja Leppik
151 Arvi Lohu
152 Mehis Luuken
153 Kreete Mägi
154 Anu Nurmsalu
155 Ain Ostra
156 Joel Purga
157 Eduard Sangernebo
158 Eha Saetalu
159 Tiia Siim
160 Marlen Silm
161 Tarmet Sovä
162 Taivo Sõts
163 Reiko Silla
164 Elle Tints
165 Olavi Udam
166 Sergei Vassiljev
167 Andres Vinni

Eesti Keskerakond

168 Peeter Sadam
169 Eda Nodapera
170 Eeri Palu
171 Piret Tiirussõn
172 Rünno Johanson
173 Ly Valdmaa
174 Toomas Henk
175 Eneli Kaugerand
176 Matti Zirk
177 Edvin Luum
178 Mari-Ann Kolga
179 Aivo Sonn
180 Lea Rohdmaa
181 Tõnu Siimsoo
182 Ilmar Kõvatomas
183 Avo Ailt
184 Taivo Teder
185 Raivo Tääker
186 Uno Jürisson

Eesti Keskerakond

168 Peeter Sadam
169 Eda Nodapera
170 Eeri Palu
171 Piret Tiirussõn
172 Rünno Johanson
173 Ly Valdmaa
174 Toomas Henk
175 Eneli Kaugerand
176 Matti Zirk
177 Edvin Luum
178 Mari-Ann Kolga
179 Aivo Sonn
180 Lea Rohdmaa
181 Tõnu Siimsoo
182 Ilmar Kõvatomas
183 Avo Ailt
184 Taivo Teder
185 Raivo Tääker
186 Uno Jürisson

Eesti Keskerakond

168 Peeter Sadam
169 Eda Nodapera
170 Eeri Palu
171 Piret Tiirussõn
172 Rünno Johanson
173 Ly Valdmaa
174 Toomas Henk
175 Eneli Kaugerand
176 Matti Zirk
177 Edvin Luum
178 Mari-Ann Kolga
179 Aivo Sonn
180 Lea Rohdmaa
181 Tõnu Siimsoo
182 Ilmar Kõvatomas
183 Avo Ailt
184 Taivo Teder
185 Raivo Tääker
186 Uno Jürisson

Eesti Keskerakond

168 Peeter Sadam
169 Eda Nodapera
170 Eeri Palu
171 Piret Tiirussõn
172 Rünno Johanson
173 Ly Valdmaa
174 Toomas Henk
175 Eneli Kaugerand
176 Matti Zirk
177 Edvin Luum
178 Mari-Ann Kolga
179 Aivo Sonn
180 Lea Rohdmaa
181 Tõnu Siimsoo
182 Ilmar Kõvatomas
183 Avo Ailt
184 Taivo Teder
185 Raivo Tääker
186 Uno Jürisson

Eesti Keskerakond

168 Peeter Sadam
169 Eda Nodapera
170 Eeri Palu
171 Piret Tiirussõn
172 Rünno Johanson
173 Ly Valdmaa
174 Toomas Henk
175 Eneli Kaugerand
176 Matti Zirk
177 Edvin Luum
178 Mari-Ann Kolga
179 Aivo Sonn
180 Lea Rohdmaa
181 Tõnu Siimsoo
182 Ilmar Kõvatomas
183 Avo Ailt
184 Taivo Teder
185 Raivo Tääker
186 Uno Jürisson

TARVASTU VALD

Mustla keskvaljak ELMO RIIG

Eesti Keskerakond

101 Marika Tafenau

Valimiskastide juurde oodatakse inimesi 20. oktoobril. Eelhääletusel ja elektrooniliselt saab aga valida juba 10.—16. oktoobrini. ELMO RIIG

102 Luule Pille
103 Jüri Kukk
104 Venda Tinn
105 Merlin Almre
106 Vööbe Kuningas

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

107 Alar Karu
108 Aivar Kustavus
109 Ly Kirt
110 Rein Anton
111 Tarmo Arak
112 Airi Aruoja
113 Evelyni Edenberg
114 Artur Grossthal
115 Jaan Ingermann
116 Andrus Jürgenson
117 Aive Kaldra
118 Tiia Klein
119 Priidu Kosemaa
120 Zurab Kvaratsheliya
121 Elmar Lips
122 Allan Luha
123 Joel Mandri
124 Kalle Nukka
125 Kalev Nurk
126 Mare Pariis
127 Peeter Peek
128 Holger Peel
129 Ellen Piirak
130 Rita Raadik
131 Andi Reitel
132 Henri Sammül
133 Priit Silla
134 Kaido Soots
135 Madis Tafenau
136 Arvo Tamm
137 Mati Valli
138 Kristjan Õmblus

Üksikkandidaat

139 Rauno Soo

VILJANDI LINN

Viljandi rippisld

Eesti Reformierakond

101 Loit Kivistik
102 Ott Ahonen
103 Viive Allik
104 Peeter Allikoja
105 Kristiina Alliksaar
106 Maris Anton
107 Itta Arak
108 Merilin Argel
109 Peep Aru
110 Benno Auspere
111 Kalev Heli
112 Andrus Henga
113 Aino-Malle Jagor
114 Kalle Jents
115 Tõnu Juul
116 Matti Jürisson
117 Tiit Jürmann
118 Risto Kaljurand
119 Margit Karu
120 Kaido Kansi
121 Marika Jõgisalu
122 Taavi Kerner
123 Reta Lepp
124 Matti Looga
125 Jaak Luhakooder
126 Vilju Maamägi
127 Tiit Maisa
128 Oliver Muni
129 Viktor Naanuri
130 Riivo Neering
131 Juhani Nõps
132 Mart Oja
133 Aavo Palo
134 Triinu Priks
135 Kalli Põld
136 Rain Põld
137 Mari Reunip
138 Toomas Rohdla
139 Rando Rooberg
140 Triinu Rõigas
141 Mart Sikut
142 Teet Soorm
143 Vello Sovä
144 Innar Susi
145 Riivo Talts
146 Triin Talviste
147 Margus Teder
148 Allar Teppart
149 Madis Timpson
150 Rein Triisa
151 Tauno Tuula
152 Ruth Vaar
153 Kadri Vallimäe
154 Rain Vares
155 Martin Varsamaa
156 Eduard Viira
157 Oliver Õunap
158 Anne-Ly Ütsik
159 Kertu Ütsik

Sotsiaaldemokraatlik Erakond

202 Randel Lääts
203 Helmen Kütt
204 Tonio Tamra
205 Ülle Lumi
206 Juhani-Mart Salumäe
207 Kelli Ilisson
208 Kris Süld
209 Hanna Laura Luik
210 Jaak Allik
211 Marie Allese
212 Eero Järvekülg
213 Marika Jõgisalu
214 Heiki Järveveer
215 Irina Kibe
216 Markku Kalam
217 Sandra Lääts
218 Jaan Kree
219 Meriliis Pajusaar
220 Aivo Maalmeister
221 Kiti Põld
222 Kristjan Mändmaa
223 Veronika Raudsepp
224 Andres Nuut
225 Malle Vahtra
226 Ruuben Rahumets
227 Peep Raju
228 Priit Raudla
229 Mati Rohdlaan
230 Jaanus Sass
231 Urmas Suik
232 Marko Suvisild
233 Rein Toom
234 Peep Tobreluts

Eesti Keskerakond

235 Priit Toobal
236 Helmut Hallemaa
237 Urve Bergman
238 Priit Kaup
239 Mare Kuura
240 Sergei Kuzmitšev
241 Mariliis Jakobson
242 Ando Tomson
243 Katrin Kivistik
244 Alar Külm
245 Silvia Kaldma
246 Sulev Tints
247 Galina Agešina
248 Janno Lembavere
249 Lea Saareoks
250 Riina Kängsepp
251 Heinz Helinurm
252 Eha Puusild
253 Taavo Kikojan

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

160 Ando Kiviberg
161 Harri Juhani Aaltonen

162 Helir-Valdor Seeder
163 Ülle Luisk
164 Jaak Pihlak
165 Gunnar Veermäe
166 Kristi Ennemuist
167 Heiki Raudla
168 Jaak Sulg
169 Krista Neering
170 Ardo Agasild
171 Tarmo Loodus
172 Janika Kivistik
173 Marko Tiitus
174 Terje Trochynski
175 Ave Abroi
176 Teet Ehala
177 Gert Elmaste
178 Ants Helinurm
179 Riina Jõgila
180 Margus Keerutaja
181 Kuuno Kuusik
182 Peeter Kuusk
183 Agu Lall
184 Teet Lindma
185 Vello Lips
186 Margus London
187 Karl Luht
188 Hellar Luik
189 Griseldis Luist
190 Henn Sepp
191 Ruth Sepp
192 Ave Sihver
193 Aavo Soopa
194 Silvia Soro
195 Lilian Tambek
196 Tõnis Tiit
197 Aivar Trallmann
198 Mati Tuuksam
199 Erika Viira
200 Urmas Volmer
201 Aivo Ülper

Sotsiaaldemokraatlik Erakond

201 Ahto Jõgis
102 Ants Viilup
103 Anu Kivi
104 Anu Raud
105 Ene Männik
106 Enn Siimer
107 Erich Palm
109 Evi Murdla
110 Heino Lapp
111 Henri Väre
112 Hilsa Mosolainen
113 Ilme Nurmsalu
114 Johannes Piir
115 Juhani Änilane
116 Lauri Alver
117 Liisi Jõgeda
118 Madis Olm
119 Maili Meister
120 Maire Rahnel
121 Maret Tamme
122 Margot Põlla
123 Margus Toomla
124 Marie Sääsk
125 Mart Särg
126 Nele Rattas
127 Olga Sõöt
128 Priit Põdra
129 Rein Arvisto
130 Rein Kessler
131 Rein Topnik
132 Rudolf Toss
133 Sirje Glück
134 Tiia Tomson
135 Tiia Parik
136 Ülar Saar
137 Ülo Tuvi
138 Urmo Saik
139 Vägilen Juhanson
140 Zoja Linnas

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

141 Ene Saar
142 Kaupo Kase
143 Ain Sibul
144 Raivo Laidma
145 Hedi-Kai Pai
146 Ando Adamson
147 Peeter Arro
148 Üllar Asu
149 Neeme Danziger
150 Antonina Eek
151 Helve Hrabrova
152 Jaanus Kaasik
153 Kati-Katri Koppel
154 Kaja Land
155 Lauri Leesmend
156 Jaan Leetsar
157 Raul Lehtla
158 Rait Linnasmägi
159 Johannes Luksepp
160 Ilmar Mikik
161 Ille Mirka
162 Kalju Mirka
163 Lauri Murdla
164 Veiko Nõmm
165 Jaak Oja
166 Andres Oper

254 Elle Käosaar
255 Kaido Paul
256 Zinaida Mosin
257 Raimo Kaasik
258 Mervet Rohtmaa
259 Ülo Sarapuu
260 Kristi Piir
261 Kalle Kaldma
262 Victoria Oras
263 Gunnar Krause
264 Tamara Rohdla
265 Karl Õmblus

Üksikkandidaat

266 Andres Laiapae

VILJANDI VALD

Neljast vallast saab Viljandi vald.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond

101 Ahto Jõgis
102 Ants Viilup
103 Anu Kivi
104 Anu Raud
105 Ene Männik
106 Enn Siimer
107

Maaleht kutsub:

EESTI KÜNNIMEISTRIVÕISTLUSED 2013

27. ja 28. septembril Olustveres

Reedel, 27. septembril
 13.00 künnimeistrivõistluste avamine
 13.30 VIP-ide künnivõistlus

Laupäeval, 28. septembril
 teadustelk, vibulaskmine, kastironimine, traktorite vigursõit. Päeva lõpetab keemiatund.
 16.00 künnimeistrivõistluste lõpetamine

Mõlemal päeval
 ATV-sõit, kompleksvõistlused külastajatele, traktorisõit, tiigirada, hobusõit, veotakso, kommionu, mürisev auto

www.kynniseelts.ee

KÜNNIVÕISTLUSTE TOETAJAD:

Swedbank KONEKESKO Põllumajandusministeerium
 Silky Ways BALTIC AGRO Sike Agri FLINT
 syngenta TARE BAYER Põldmaa Viljandimaa Põllumeheühendus
 A. TAMMEL Jõgeva Tootjate Liit BERNER EESTI OÜ DOTNUVOS PROJEKTAI
 Oilseeds Trade Jõgeva Tootjate Liit TATOLI Põllumeheühendus AGRILAND VÄDERSTAD

OSTAME SINU VILJA!

Scandagra Eesti kokkuostupunktides paindlik vastuvõtugraafik, vilja hoiustamine ning kuivatamine - kõik mugavalt põllumehe ligidal!

Scandagra Eesti vilja vastvõtupunktid üle Eesti:

- Lõuna-Eestis Elvas ja Viljandis
- Põhja-Eestis Keilas ja sadamates
- Kesk-Eestis Laupal

Vajadusel kiire makse!

KONTAKT:
 Avo Kons Tel: 511 7337 (Tartu-, Põlva- ja Võrumaa)
 Kristjan Kasearu Tel: 501 9475 (Tartumaa)
 Andres Rebane Tel: 507 8413 (Jõgeva- ja Järvamaa)
 Erki Stimmer Tel: 505 5279 (Lääne- ja Ida-Virumaa)
 Agu Lepik Tel: 509 7396 (Pärnu-, Viljandi-, Järvamaa)
 Teet Tali Tel: 507 1864 (Võru-, Valga- ja Põlvamaa)
 Mart Toomsalu Tel: 513 2955 (Harju-, Lääne-, Raplamaa, saared)

Vaata lisaks: www.scandagra.ee

NAVIGATSIOONISEADMED PÕLLUMASINATELE

Silky Ways

Sobib PRIA toetusetaotluste alla

www.silkyways.ee

Olustveres 27. ja 28. septembril

Traktor
Case IH Puma 230 CVX

Traktor
Case IH Puma 160 CVX

Traktor
Case IH Maxxum 115

Traktor
Case IH Farmall 95 A

Rullrandaal
Kverneland Qualidisc 5m

Väetisekülvik
Kverneland TL GEO

Taimekaitseprits
Kverneland IXTER

Pöördader
Kverneland ES

Sügavkobesti
Kverneland CLE

Pöördader
Kverneland PW 5+3

Soodsad pakkumised kohalolevatele Case IH ja Kverneland masinatele!

Tule vaatama! Tegevust jätkub tervele perele!

AS Dotnuvos Projektoi
Savimäe 7, Vahi, Tartu vald

info@dotnuvosprojektoi.ee
www.dotnuvosprojektoi.ee

Viljandi esindus
Tehnika 2, Viljandi

Marek Selter
☎ 514 6636

Laupäeval, 28. septembril kella 11–15
Olustvere leivakojas juures telgis

HOIDISTE MESS.

Tule osalema, tule maitsuma,
tule perega nautima!

Info tel 437 4280 (mõisa peahoone) või 509 1318 (Tiina Randaru).

AGROPARTS
põllumajandustehnika ja varuosad

AGROPARTS OÜ info@agroparts.ee www.agroparts.ee

Tallinn Pärnu mnt 388A
tel +372 67 01 060
gsm +372 51 44 065

Rakvere Rägavere tee 38
tel +372 32 58 970
gsm +372 52 60 545

AGROLUX KVALITEETADRAD ÖVERUM TEHASEST
künnavad 27. ja 28. sept Olustveres

Suur valik atru laos

Originaalosad
Agrolux, Överum ja Kverneland atradele

A.TAMMEL
A.Tammel AS
Turu 7, Jõgeva
Tel: 776 8030
info@atammel.ee
www.atammel.ee

LEHO
Leho Kaubandus OÜ
Pärnu mnt 24b, Viljandi
Tel: 434 9555
leho@leho.ee
www.leho.ee

KONEHALLI.COM
Farmers Best Partner

ROLMAKO KVALITEETSED PÖLLUTÖÖRIISTAD

- Kultivaatorid 60–220 hp traktoritele
- Rasked kultivaatorid, rippesse ja järelveetavad
- Ketasrandaalid (3–6 m)
- Suur valik lisavarustust

GARANTII 3 AASTAT

Telefon 5912 9678, 397 4544 (Ilmar Pärn)
E-post info@konehalli.com
Tallinna t 86, 71018 Viljandi
www.konehalli.com

3 m tükultivaator
hind alates
7200 €
(+km)

4 m randaal
hind alates
7100 €
(+km)

TÜEHA
Metalli- ja Puidutooted

Väike-Laatsi 2, 68202, Valga | E-mail info@ert.ee
Mob +372 5055563, 766 3637 | www.ert.ee

SUUR SÜGISENE ALLAHINDLUS
haagistele
kandevõimega 1-14,5 tonni!

Põllumehe kaubamaja

Traktori iste (õhk)
50–130 kg
GRANIT
491.24 eurot

Õhkiste
Grammer Maximo
(MSG 95G/731)
890.65 eurot

Pöördadra klapp
VRASE
3/8" kolb 40–50 mm
123.12 eurot

Hinnad sisaldavad käibemaksu.

www.pmkaubamaja.ee
tel 447 3792, 447 3799
Pae 1, Pärnu

VESTMAN
METSAMAAHALDUS

Metsamaahalduse Aktsiaselts on erametskond, mis kuulub Vestman Grupi ettevõtete sõbralikku perre (www.vestman.ee). Erametskonna ülesanne on grupi metsakinnistute (18 000 ha) majandamine.

Otsime aktsiaseltsile
JUHATAJAT
(töökoht asub Viljandis)

TÖÖÜLESANDED:

- kontroll metsaraie üle
- metsamajanduslike tööde (kultuurid, valgustusraie) mahu määramine
- kasvava metsa müük (oksjonid, lepingud)
- bioloogilise vara üle arvestuse pidamine
- taotluste esitamine ELi ja siseriiklikele toetustele
- raamatupidamise korraldamine
- eelarve koostamine ja täitmise tagamine
- aruandluse korraldamine (kuu, kvartal, aasta)
- töötajate arengu suunamine

OOTUSED KANDIDAADILE:

- metsanduslik eriharidus
- töökogemus metsade haldamise korraldamisel
- tegevusvaldkonna õigusaktide tundmine
- hea suhtlusoskus
- hea tööviime, sealhulgas võime stabiilselt ja tulemuslikult töötada ka pingelolukorras
- kohusetunne, otsustus- ja vastutusvõime, sealhulgas suutlikkus võtta iseseisvalt vastu otsuseid oma ametikoha pädevuse piires
- võime näha ette otsuste tagajärgi ja nende eest vastutada

OMALT POOLT PAKUME:

- konkurentsivõimelist palka
- ametiautot
- arengut soodustavat keskkonda

CV ja motivatsioonikiri saata **30. septembriks** aadressile
metsamaahaldus@vestman.ee.
Infot saab telefonil 433 6570 ja 503 5277.

mes
Maaelu Edendamise Sihtasutus

Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) korraldab oma 20. tegevusaasta puhul 4. oktoobril kell 13 Viljandis Sakala keskuses konverentsi „MES – 20 aastat Eesti maaelus“.

Konverentsi ettekanded käsitlevad lisaks möödunud 20 aasta ülevaatele ka Eesti maaelu tulevikuvisioni ning inimeste liikumisest tingitud muudatusi maapiirkonna ettevõtluses. Sõna saavad näiteks põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder, majandusanalüütik Hardo Pajula ning Tartu ülikooli regionaalplaneerimise dotsent Garri Raagmaa.

Ootame konverentsile kõiki, keda huvitab maamajandus ja selle tulevik. Konverents on tasuta. Osalemisest palume anda teada hiljemalt 25. septembril e-posti aadressil mes@mes.ee või telefonil 648 4064.

4. oktoobril on Viljandis Sakala keskuses Tallinna t 5 konverents „MES – 20 aastat Eesti maaelus“

12.30–13.00	Kogunemine ja tervituskohv
13.00–13.15	Konverentsi avamine – modereerib Toomas Kevvai, põllumajandusministeeriumi toiduohutuse ning teaduse ja arenduse asekanstler
13.15–13.30	Visioon Eesti põllumajanduse tulevikust – Helir-Valdor Seeder, põllumajandusminister
13.30–13.50	Maaelu Edendamise Sihtasutus – 20 aastat ettevõtluse toetamist – Raul Rosenberg, Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse esimees
13.50–14.10	Maaettevõtlus statistikas – Andres Oopkaup, statistikaameti peadirektor
14.10–14.30	Põllumajanduse tulevik Euroopa Liidus – Peeter Seestrand, põllumajandusministeeriumi nõunik - talituse direktor Eesti Vabariigi alalises esinduses Euroopa Liidu juures
14.30–15.00	Kohvipaus
15.00–15.20	PõlluMAJANDUS, kriisi mõju põllumajandusele, EL-i sisene konkurents – Hardo Pajula, majandusanalüütik
15.20–15.40	XXI sajandi Eesti maaelu arengu võti on linnas – Garri Raagmaa, Tartu ülikooli regionaalplaneerimise dotsent
15.40–16.00	Maapiirkonnale pakutud võimalused ja nende kasutamine kasusaaja pilgu läbi – Meelis Möttus, ettevõtja
16.00–16.20	Päeva kokkuvõte

Ilgakuine pension kasvab 20 eurot. See on suurim tõus viimase kuue aasta jooksul.

AIVAR AOTÄHT

RIIGIEELARVE

Uus aasta toob parema pensioni

Valitsus kiitis eilsel istungil heaks järgmise aasta riigieelarve, mille kohaselt kasvavad valitsemisalade palgakulud ning suureneb keskmine pension.

Nagu sõnastas valitsuse kommunikatsioonibüroo, on eelarve eesmärk kindlustada stabiilne majanduskeskkond, tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus ning suurendada inimeste heaolu ja elatustaset.

«Olukord maailmamajanduses näitab stabiliseerumise märke ning ka Eesti majanduse seis püsib mõõdukalt optimistlik,» seisab valitsuse kaaskirjas. «Järgmise aasta eelarve võimaldab suurendada heaolu, ent riik peab olema oma kulude suurendamisel mõistlik.»

Riigieelarve tulude mahuks on planeeritud 8 miljardit eurot, mida on 333 miljonit eurot ehk 4,3 protsenti enam, kui oli selleks aastaks kavandatud.

Maksulised tulud suurenevad seoses oodatava parema laekumisega 6,5 protsenti, mittemaksulised tulud vähenevad välisvahendite mahu languse tõttu 8,3 protsenti. Maksupoliitika põhimõtted jäävad valitsuse teatel samaks: maksusüsteem püsib stabiilse, lihtsa ja läbipaistvana võimalikult väheste eranditega.

Riigi eesmärk on vähendada kokkukogumata jäävat maksumulda ning parandada seeläbi konkurentsikeskkonda. Maksukoormus langeb järgmisel aastal 0,3 protsendi võrra, 32,1 protsendile, mis on viimase kuue aasta madalaim tase.

Mitmesugused toetused

Riigieelarve kulud kasvavad 377 miljonit eurot ehk 4,9 protsenti, 8,06 miljardi euron. Koos Riigi Kinnisvara aktsia-

seltsi kuludega kasvavad eelarve kulud 418 miljonit eurot, 8,1 miljardi euron. Kulud kasvavad enamikul valitsemisaladel.

Sotsiaal- ja muud toetused füüsilistele isikutele moodustavad riigieelarve kogumist 27,7 protsenti ehk 2,28 miljardit eurot.

Käesoleva aastaga võrreldes suureneb toetuste kulu 116 miljonit eurot eelkõige seoses pensionide, teise pensionisamba maksete, õppetootuste, sotsiaaltoetuste saajate eest makstava sotsiaalmaksu ja vajaduspõhise peretoetuse kasvuga.

Oodatust kiirem keskmine palgatõus ja tööpuuduse vähenemine võimaldavad tõsta järgmisel aastal pensione keskmiselt 5,8 protsenti. See on suurim pensionikasv viimase kuue aasta jooksul. Aastas lisandub keskmiselt 240 eurot, mis tähendab iga kuu 20 euro võrra suuremat pensioni. Lisaks tõstab riik pensionide tulumaksuvaba miinimumi nii, et keskmine pension oleks ka järgmisel aastal tulumaksuvaba.

Õpetajate palk

Valitsus suurendab ka kõiki valitsemisalade palgafonde 5,1 protsenti. Ministrid saavad omakorda jagada raha palgatõusuks valdkondades, kus vajadus on kõige suurem. Mõnes valdkonnas on tänu reformidele võimalik ka suurem palgatõus. Näiteks võimaldavad struktuursed reformid tõsta õpetaja miinimumpalka vähemalt 12 protsenti, praeguselt 715 eurolt 800 euron.

Kavas on kutseharidust tööturuvajadustele lähemale viiva reformi rakendamine ja üleminek sellisele kutsekoolide rahastamise korraldusele, mille puhul arvestatakse ka koolilõpetajate tööhõivet, õppekvaliteeti ning koolide

pingutust väljalangevuse vähendamiseks. Jätkub ülikoolide üleminek uuele rahastamissüsteemile.

Kõige kiiremini kasvab kultuuriministeeriumi eelarve: see suureneb tänavusega võrreldes 21,1 protsenti. Kavas on Nukuteatri uue saali rajamine ja Vanemuise lavatehnika uuendamine.

Rekonstrueeritakse Uga la teater, mille järel on kõikide teatrimajade töötingimused ajakohased. Eesti Rahva Muuseumi hoone on kavas valmis ehitada ja avada 2016. aasta suveks.

TÄNA

Valitsus annab riigieelarve riigikogule arutamiseks täna pärast info-tundi.

Välisesinduste võrgustiku arendamisega jätkab valitsus Eesti huvide kaitsmist nii konsulaartegevuses kui ettevõtluse edendamisel. Välisesinduste võrgustiku arendamisel on 2014. aastal prioriteediks saatkonna avamine Brasiilias. See aitab kaasa Eesti tõhusamale tegevusele nii selles riigis kui regioonis laiemalt.

Maksu- ja tolliameti infosüsteemide arendustöödeks, mis on seotud maksupettuste vähendamise ja maksutulude laekumise parandamisega, on kavandatud 3,2 miljonit eurot.

Üle poole riigieelarves kavandatavatest investeeringutest on siseministeeriumi halldusalas: see tähendab päästetepoosid ja politseihooneid. Kõige suurem osa kogu siseturvalisuse eelarvest on mõeldud turvalisust tagavate inimeste palgakadeks. (Postimees)

TASUB TELLIDA KOHE!

JOHN DEERE
FINANCIALINTRESS ALATES*
0,99%VARAJANE
TELLIMUS

TASUB,
sest kombainiga saad käed-vaba
automaatroolimisüsteemi
vaid 2500 € eest (võit kuni 10000 €)*

TASUB,
sest saad traktori
5100M vaid
39900 € eest

TASUB,
sest saad randaali
Bednar Swifterdisc XN 3000
vaid **9900 €** eest

TASUB TELLIDA KOHE,
sest võid võita Gatori!*

Hindadele lisandub käibemaks.

* Lisainfot TASUVATE pakkumiste kohta saad
oma müüjamehelt või Stokker Agri kodulehelt

Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa, Ants Tust tel. 5023010
Harjumaa, Raplamaa, Simo Soop tel. 55915117
Pärnumaa, Järvamaa, Teet Rehtla tel. 59182990
Saaremaa, Hiiumaa, Läänemaa, Maiko Teller tel. 5170965
Jõgevamaa, Viljandimaa, Põlvamaa, Kristjan Kokk tel. 53093780
Valga- ja Tartumaa, Võrumaa, Andres Oja tel. 55624067

www.stokkeragri.ee

STOKKER AGRI

UUS RUUMIKAS SX4 S-CROSS. EESTI TEEDELE LOODUD

Way of Life!

TULE JA TUTVU PEREPÄEVAL, 28.09 KL 10-15!
Ainult sel päeval kõigile autoostjatele
talverehvid TASUTA ja liisingu lepingutasu 0 €.

SX4
S-CROSS

SX4 S-Cross 2wd alates

14 999* €Liisingu
sissemakse
0%

SX4 S-Cross 4wd alates

18 499* €

Uus väikemaastur **Suzuki SX4 S-Cross** on nelikveoliste hulgas uus ja arvestatav tegija. Omadustelt on ta Eesti teedele lausa loodud – ei karda ei asfaldiauke, kruusa ega metsateid. Ühelt poolt uhkustab auto oma sportliku ja kelmika välimusega, teisalt sobib ruumi poolest ideaalselt pereautoks. Ainulaadne ALLGRIP nelikvedu, suurepärase sõiduomadused, läbimõeldud turvaelemendid ning rohkelt ruumi nii sõitjatele kui pagasile kõnelevad tehnoloogia ja stiili uuest tasandist. Alusta oma elu uut seiklust!

NELIKVEOGA VÄIKEMAASTURID	Võimsus kw	Kesk. kütusekulu / CO ₂ l/100 km / g/km	Pikkus mm	Teljevahe mm	Pakiruum l	Turvapadjad tk	Nelikveo- režiimid	Hind €
Suzuki SX4 S-Cross 1.6 VVT 4WD GL+ 5MT	88	5,9 / 135	4300	2600	430	7	4	18 499*
Subaru XV 1,6i 5MT	84	6,5 / 151	4450	2635	380	6	1	21 800
Opel Mokka 1.4 NET Start/Stop Enjoy 4WD	103	6,4 / 149	4278	2555	362	6	1	20 329
Nissan Qashqai 2,0 Acenta Connect 6MT 4WD	103	8,1 / 187	4330	2630	410	6	3	22 390

*Tutvumishind.
Andmete aluseks on info markide kodulehtedel seisuga 13.09.2013.
Keskmine kütusekulu 4,6-5,9 l/100 km ning CO₂ heide 120-135 g/km.

SILLER AUTO

Siller Auto OÜ | Suur-Kaare t 69, Viljandi | Tel 444 8866 | E-post sillerauto@sillerauto.ee

TEEMAD

Toimetaja MARGUS HAAV, 433 0046, margus.haav@ajaleht.ee

8

Esimest korda teoks-
saanud festival «Vil-
jandi Music Walk»
pakkus publikule nel-
jas kontserdipaigas
kuulata ja vaadata ka-
heksat artisti.

FESTIVAL

Muusikal on sünnipäev sügisel

MARGUS HAAV
margus.haav@ajaleht.ee

Festivali õnnestumises ei mängi rolli ainult esi-
nejad. Väga olulisel, kui
mitte kõige olulisemal
kohal on üldine atmos-
fäär.

Väikse Viljandi varjulised so-
pid peidavad endas hulga ro-
mantikat ja kõike muud, mis
annab ühele linnale vaimu ja
hinguse, mida ei saa osta ühe-
gi europrojekti raha eest. Kui
sageli tõttavad inimesed sel-
lest mööda, pea muremõtteid
täis ja udune pilk maas.

Laupäeval esimest korda
peatud pisifestival «Viljandi
Music Walk» andis sõbraliku
müksuga märku, et see ei pea
teps niiviisi olema. Sügisilve-
dest looritatud valgus ja var-
jud, värelevad toonid ja pool-
toonid tulid ilusa ja hingesta-
tud muusika toel eriti suges-
tiivselt esile.

Päike piilus korstna tagant

Kui jätta korraks kõrvale emot-
sioonid ja vaadata praktiseeri-
va muusikakriitikuna esineja-
te nimekirja, tuleb tõdeda, et
artistide hulgas oli ka säära-
seid, kelle viimastele albumi-
tele olen nii mina kui on mu
kolleegid andnud maksimum-
punktid. Pole mingit kahtlust,
et Wolfredti ja Galaktlani al-
bum on meie tänavuse muusi-
ka-aasta kokkuvõtetes kõvad
kaasarääkijad.

Festivali esimesel kontser-
dil Fellini kohviku sisehoovis
esines Marten Kuningas koos
Raul Ojamaaga. Pärast eksi-
rännakuid bändides ja muusi-
kastiilides ennast leidnud Mar-
ten Kuninga esimene ja seni
ainus sooloplaat «Janu» võitis
nii Eesti Ekspressi Areeni kui
Postimehe Arteri 2012. aasta
paremate albumite
edetabelis teise
koha. Viljan-
dis esitaski
ta peami-
selt selle
plaadi lu-
g u s i d ,
kuid las-
kis veidi
aimu saa-
da ka ma-
terjalist, mil-
lega ta on pa-
rasjagu stuu-
dios ja mil-
l e s t

Wolfredti ehk Margus Voolpriidu ja sõprade raamaturiulite vahel an-
tud südamlük kontsert ei jätanud kedagi külmaks.

3 x MARGUS HAAV

Kurjam mis kurjam. Tippvormis kompleksivaba trio päästis vokalist Marko Siguse eestvedamisel lennukitehase laval valla nakatavalt sõgeda kaose.

vormub tema teine kauamän-
giv.

Päike piilus korstna tagant,
musikaalse ja siira Kuninga
võimas vokaal kajab vastu hoo-
vi punastelt kiviseintelt... Mui-
de, kas te teadsite, et selles
hoovis on Viljandi ilmselt ain-
sad kahekorruselised puukuu-
rid?

Viljandi linnaraamatukogu
Ameerika nurgake on näinud
nii ühte kui teist, kuid kontser-
te pole seal varem korralda-
tud. Küllap oligi paljude-
le just see esimene
kohtumine Wolfredti
ehk Margus Voolprii-
du ja sõpradega.

Kuhugi Sigur
Rosi ja Ratatati va-
hepeale paigutuva
Wolfredti emotsio-
naalne postrokk-
shoegaze-indietronica
oli uskumatult lum-
mav. Kitarrid ja kom-
puuter pluss ergas
vaim, mi-
da ei

saa kuidagi võltsida. Kõneka-
test instrumentaalpaladest
vormus midagi sooja ja paita-
vat.

Harva juhtub, et plaadilett
pärast kontserti sõna tõsis-
es mõttes sekunditega tühjaks os-
tetakse. Nii see aga läks.
Wolfredt oli ise ka jahmunud.

Kollased lehed langesid

Kondase keskus on juba ise-
enesest unikaalne paik. Maja
taha aiakesse vallikraavi vee-
rul oli otse murule püstipan-
dud esinemispaik.

Taevas tõmbus vaikselt tu-
medaks. Kas jääb pidama või
hakkab sadama?

Imandra Lake'i vaikselt
voolav eestikeelne dream-popp
oli selle sügisõhtu *soundtrack*.
Habras, nukravõitu ja isiklik.
Kaskedelt muudkui langes ja
langes kollaseid lehti. Öhku
hõljunud noodid kogunesid aia
kohale kolmnurksesse parve,
kuid ei lennanud lõunasse,
vaid laskusid tagasi publikut
paitama.

Valguse juhatas varjuks Ga-
laktlan ehk Taavi Laatsit, kes
kulgeb omas ruumis elektroo-
nilise muusika maastikul eri
alias'te kaitsvas varjus juba
vaata et paarkümmend aastat.
Tema vana kooli süntesaatori-
maailm on kummaline ja hin-
gestatud.

Taevas kiskus järjest enam

pilve, kuid esimesed rasked
vihmapiisad langesid asfaldile
alles pärast kontserti.

Tavott, õunamahl ja maika

Endiselt tavoti järele lehkas
lennukitehases leidis aset
päeva viimane kontsert. Täna-
val olid suured loigud, kuum
õunamahl brändiga andis soo-
ja. Wrupk Urei müriseva pro-
geroki värisevad bassid, Gal-
vanic Elephants oma rafineer-
itud kitarripartide ja popi-
maiguliste süntide nauditava
koosmõjuga, Popidioti DJ seti
nakatavad rütmid, Matti Peu-
ra pöörane lavaline liikumi-
ne... Öhtu nael oli aga esmapil-
gul ehk festivali kontseptsioo-
niga mitthaakuv punkbänd
Kurjam.

See trio saabus tehasesse
tublisti pärast keskööd, vahe-
tult enne ülesastumist. Heli-
proov tehti kontserdi ajal otse
laval.

Lasnamäe mees, ruuduli-
ses särgis, soni ja maikaga
poeet-vokalist Marko Sigus on
oma pätiimagoga vaatamis-
väärsus omaette. Saal hüppas
kaasa, öhk oli elektrit täis.

Kurjam kannab edasi aas-
takümnetetagust pungikontser-
tide ehedust ja energiat. Ta on
räme, kuid mitte agressiivne.
Kurjami plaate tasub kuulata
ja videoid vaadata, aga see õi-
ge energia plahvatab ikkagi la-

Festivali peakujundaja oli sügis ise.

val, poolteist tundi pärast kesk-
ööd.

Laupäev oli suve viimane
päev. Siis tuli öö, tuli tuul, tuli
vihm. Pühapäeval oli juba sü-
gis. Peaaegu olematu eelarve-
ga suurepärase terviku loonud
«Viljandi Music Walk» oli õhu
omal moel klaarimaks puhu-
nud.

Oleks hullupööra kahju,
kui sellest festivalist ei saaks
traditsioon. Paljudele külalis-
tele ja küllap ka viljandlastele
endile oli see omamoodi liigu-
tav taaskohtumine armsa ja na-
tuke omamoodi linnaga, keda
nad olid kunagi armastanud.
Nüüd tuli kõik jälle meelde.

KOMMENTAAR

Värske ja hea algatus

ANTS
TÕNISSON

festivali «Schilling»
korraldaja

«Viljandi Music
Walk» oli usku-
matult kena
punkt Eesti vabaõhukontser-
tide hooajale.

See festival oli juba ette
põnev, sest korraldajad olid
head sõbrad, kes on mitu aas-
tat ka «Schillingu» juures ol-
nud. Mingi usaldus ja teadmi-
ne, et lati alt jooksmine ei min-
da, olid seega olemas. Pealegi
on Viljandi ju teada-tuntud
ilus linn oma vahelduvate
maastikuvormide, mõnusate
vanalinnatänavate ja müsti-
liste majadega. Oli huvitav,
kuidas sõbrad selle kokku
traageldavad: kas kogemus tu-
leb terviklik, kas nad olmele
mõtlevad, kuidas istub iga ar-
tist just talle määratud esine-
mispaika...

Tundub, et saadi suurepä-
raselt hakkama. Eriti helge ja
mõnusana mõjus Kondase aia
minimalistlik «lava», mis
koosnes bändidest murul ja
paarist pirnillindist, mis üle
kõlarite rippusid. Imandra
Lake'i ja Galaktlani muusika
sobis sinna ideaalselt.

Igal juhul on see üle pika
aja üks hea ja värske al-
gatus. Tulevikku vaada-
tes on see võimalusterohke ja
avatud platvorm, mida on vä-
ga lihtne laiendada ja kasva-
tada — põnevaid hoove ja
ulaluseid peaks Viljandis ju
jätkuma, samuti ei tohiks
head artistid nii pea otsa lõp-
pada.

Sain mõtteid ja inspirat-
siooni ka «Schillingu» jaoks.
Mõne aspekti pärast tundsin
lausa kerget kadedust. Lennu-
kitehase tüüpi siselava kuluku
meilegi ära.

Ilma asjus tõmmati ka
jackpot: päeva ainus sadu
hakkas täpselt siis, kui Kon-
dase aia kontsert lõppes ja
aparaadid oli varju alla saa-
dud.

Nautisin nii jalutamist
kui muusikat. Kumba roh-
kem, ei oskagi öelda. Meeldis
ka see, et ettevõtmine sai
teoks just sügisel, mitte suvel:
õhus on juba mingit teispoos-
ust, loodus on pööranud ette
veidi tõsisema pale ja seda
suurem on rõõm, kui antakse
põhjust veel natuke õues vii-
bida.

HOBUSEKASVATUS

Sukahärma Märdi talu koplites kappavad karikaomanikud

SIGRID KOOREP
sigrid.koorep@ajaleht.ee

Jüri ja Vivian Patune hakkasid hobuseid pidama 1992. aastal, kui neile anti riigimajandist kaks looma nende nelja eest, mis Jüri isalt kollektiviseerimise käigus ära võeti.

Üks neist oli Susanna — nüüdseks 19-aastane massiivne hobune, kelle kabjad on suured nagu supitaldrikud. Tänavu augustis tõi Susanna kaheaastane järglane Alice Abja vallas Veskimäe külas Sukahärma Märdi talus toimetavatele Patustele Eesti hobusekasvatajate seltsi jõudluskatsete finaalist parima Tori tõugu noore mära karika.

Hobusega on lihtsam kui lehmaga

Jüri Patuse sõnul on talu hobuste arv alati jäänud 20 ja 25 vahele ning praegu on neid tallides kokku 23.

Vivian Patune märkis, et hobustega on maal natuke lihtsam kui lehmadega, keda peab iga päev lüpsma. «Pole päris raudreegel, et ei saa kodust kuskile minna. Kui on vaja üks päev ära olla ega julge loomi välja jätta, on nad selle päeva lihtsalt tallis. Peaasi, et nad oleksid söödud ja joodetud.»

Peale peremehe ja pere naise aitab hobuste eest hoolt kanda terve tubli meeskond. Patuste noorim laps Hanna Kaari on suur abiline ning suviti käib Mõisakülalt vanaema juurest abis Anette Toodo, kellele samuti loomad väga meeldivad. Anneli Jänese kanda jääb igapäevane suksude eest hoolitsemine ning karja fänn ja abimees on ka Herbert Reimets. Tallis tarvilikud ehitust- ja hooldustööd on Riho Otsa kätes.

Patuste hobusekarja moodustavad Trakeeni, Eesti ja Tori tõugu loomad. Kodutallis oli valmis seatud kaks uhket Tra-

Jüri ja Vivian Patune peavad oma kahes tallis praegu 23 hobust ning osa neist on viimasel ajal koju toonud hulga karikaid. Pererahva vilistami se peale saabus esimesena hellitustest osa saama viiekuune Eesti tõugu varss Edward.

ELMO RIIG

keeni takku, keda ootab kuu lõpul ees Heimtalisse näitusele minek. Nead käivad koplis öösiti — siis on vähem kärbeid ja muid putukaid, kes loomadele liiga teevad. Ja tallis on neil kabjasõbralik põrand — laotud puuklotsikestest just nagu parkett.

Tulevad riburada pidi hellitusi norima

Päeval ampsasid koplis sügisest lühikest rohtu peamiselt Eesti tõugu hobused. Nende hulgas oli ka viiekuune varss Edward, kellel on juba beebikarv vahetunud, kuid saba- ja lakajõhvid alles turritavad.

«Et siin kandis on huntidest ka räägitud, siis ei julge noori ööseks välja jätta,» lausus Jüri Patune.

Vilistamise peale hakkas neli hobust peremehe poole sammuma. Kuid ega nad kaugele jõudnud: niipea kui mõni parem suutäis rohtu teele ette jäi, oli pea uuesti maas. Mokad ampsasid toidupoolist nii madalalt, et pärast tundus, nagu oleks karjamaast muruniiduki- ga üle käidud.

Kõige esimesena jõudis pererahva juurde Edward, keda Vivian Patune hellitavalt Eeduks kutsus. Selle peale muutusid teised loomad kade- daks ja tulid samuti hellitusi norima.

Hobune on pika tasuvusega loom

Vanasti oli reegel, et hobuse ületalve pidamiseks tuleb varuda kahe lehma hein. Täna-

päeval söödetakse neile ka kuivsilu. Patused on siiski heina peale jäänud.

«Hobustega on selles suhtes kergem, et sööt ei pea nii proteiinirikas olema kui lüpsilehmal,» nentis Jüri Patune. «Teisalt jälle ei tõuse hobusest igapäevast tulu nagu lüpsileh- mast. Hobune on pika tasuvusega.»

Jõudluskatsed tehakse alles siis, kui loom on kaheaastane, aga tööd saab temaga öieti teha alles neljaselt.

«Kõik algab plaanist, et võiks varsa saada. Hobune kannab teda üksteist kuud. Siis võtab aga ikka mitu-mitu aastat, enne kui looma saab spordis kasutada,» rääkis Jüri Patune.

Nõnda arutades kerkib küsimus, kuidas hobusekasvatus

ennast üldse ära tasub. Patused püüavadki mõelda, et see ala pole just odav ning on hea, kui kulude ja tuludega nulli jõuab.

Hobuseid on nad müünud Soome, aga selleks peab aretustöö olema suurepärane ja loomad tuleb hästi välja õpetada.

«Kui lihtsalt võtta tavaline loom koplis, siis tema hind on nii madal, et kasvatamise kulu on suurem. Hind kerkib siis, kui oled hobuse täielikult sadulasse pannud ja korralikult hüppama õpetanud. Elus ei saa aga alati kõike rahasse ümber arvestada,» kõneles Jüri Patune ning lisas: «Meie jaoks on kõige suurem väärtus see, et kõik meie neli last on koos hobustega üles kasvanud ning lastelaste aeg on ees.»

Alžiir nopib isa eeskujul võite

SIGRID KOOREP
sigrid.koorep@ajaleht.ee

Saagem tuttavaks ka Alžiiriga — Eesti tuntuima Trakeeni tõugu täku Palladiumi üheksa-aastase pojaga, kes kuulub Jüri ja Vivian Patusele, kuid elab praegu Pärsti vallas Heimtali tallis ning on Liisa Roasto treenida.

See tandem tõi septembri algul Sannulis peetud Viljandi- maa takistussõidu karikavõistlusest koju kaks võitu.

«Võistlus oli kolmevooruline ja nemad tulid 110—115 sentimeetri kõrguste takistustega sõitudes koondarvestuses esimeseks. Lisaks pälvisid nad sarja viimase etapi parima Viljandimaal resideeruva ratsaniku karika,» rääkis Jüri Patune ning nentis, et Alžiir on ruun ja iseloomult kaunis keevaline. «Aga eks spordis olegi ju nii, et väga rahulikud ei saavuta midagi.»

Peremees ütles, et kuigi Alžiir on temperamentne loom, on tal suur süda ja ta ei tõrgu kunagi. «Võisteldes on ka nii, et kui näitad talle takistust, siis püüab ta selle ikka puhtalt ületada,» märkis Jüri Patune ning Vivian Patune lisas, et Alžiir on ka väga kiire. «Tänu oma kiirusele ta selliseid parkuure võidabki.»

Trakeeni tõug pärineb Ida-Preisimaalt ja nüüdseks on neid hobuseid Eestissegi üpris palju jagunud.

Viljandimaal käib suurem Trakeenide pidamine Heimtali tallides.

«Siin kandis on üldse vahva, et hobuseid jätkub Viljandimaale igasse suunda,» tõdes Jüri Patune.

Peale Alžiiri on Heimtalis teinigi Sukahärma Märdi talu hobune, Wannabe. Tema kuulutati möödunud sügisel parimaks kolmeaastaseks Trakeeni mää- raks.

Alice'i vastu ei saanud ükski Tori tõugu hobusepreili

SIGRID KOOREP
sigrid.koorep@ajaleht.ee

See on Alice — Sukahärma Märdi talu hobune, kes on juba üle kuu aja kandnud Eesti parima Tori tõugu noore mära tiitlit.

20. augustil Eesti hobusekasvatajate seltsi jõudluskatsete finaalis Toris paistis Alice silma väga hea kehaehituse poolest. Tema allüürid on avarad ja elastsed ning ta on tasakaalukas, hobusekasvatajate seltsi tegevjuhi Krista Sepp sõnul vahahüpetel võib-olla isegi liiga rahulik.

Jüri Patune nentis, et tuim Alice küll ei ole. «Kui, siis natuke memmekas, sest ta oli kaua ema juures.»

Tavaliselt võõrutatakse varss kuuekuuselt, aga Alice jäi mära seltsi poolteiseks aastaks.

Vivian Patune jutustas, et raudja Alice'i ema Susanna andis riigimajand 1990. aastate algul nõukogude ajal ära võetud hobuste asemele. Toona oli ta kuuekuune ja on jäänud seniajani pere lemmikuks. Vivian Patune viitas tallis ühele ja teisele poole latritesse ning tutvustas: «See kollane ja too raudjas on Susanna tütre- red.»

2011. aastal sündinud

Alice on nüüdseks 19-aastase kollase Susanna kuues varss. Tollel aastal nägi Eestis ilma- valgust kokku 78 Tori tõugu hobust.

Krista Sepp rääkis, et Jüri Patune on Susanna kuu- aastane Tori noorhobuse finaali- jõudluskatsetel ja sel aastal pälvis Alice parima Tori noore mära karika.

Tori hobuste juures hinnatakse Sepa selgitust mööda eel- kõige mitmekülsust ning selle poolest on Alice etalon. «Oota- me huviga, millisel ratsaspor- dialal ta kahe aasta pärast au- hindu nopib. On see siis takis- tussõit, koolisõit, rakendisport või kes teab, ehk jalutab ta hoo-

pis koplis koos uhke Tori tõugu varsaga.»

Jüri Patuse sõnul oli suisa üllatav, et Alice võitis nii uni- versaal- kui aretussuunas ning saavutas üldvõidu, sest ta on pigem universaalset tüüpi: veidi raskem ja massiivsem kui ainult sportimiseks aretatud suund.

«Vene ajal tunnustati uni- versaalne tüüp parandajaks tõuks, aga 1990. aastatel tekkis küsimus, mis selle raskema tüübiga teha — klassikalist töö- tegijat polnud ju enam vaja,» kõneles ta ning lisas: «Hobuse tüüp peab ajaga kaasas käima. Praegu on vaja pigem ratsa- kui veolooma või siis turismiho- bust.»

ELMO RIIG

Alice oli õõ otsa koplis rohtu nosinud ega mõistnud, miks pererahvas ta ka päeval õue viis. Niipea kui ta rakmetest vabastatud sai, traavis ta tallikuks juurde ja nõudis, et teda kaaslaste juurde tagasi lastaks.

VABA AEG

Toimetaja KAIE MÖLTER, 433 0041, sakala@ajaleht.ee. Kuulutused tel 433 0062, kuulutused@sakalakirjastus.ee

KINO

Männimäe salongkinos näeb täna kell 20 dokumentaalfilmi «Kust tuleb tolm ja kuhu kaob raha». Lisainfo www.mannimaja.ee. Riia mnt 52d, Viljandi

ÜRITUSED

Reumaüingu infotund on 26. septembril kell 15 Viljandis Posti tänav 20.

Viljandimaa invaüingu aasta-päeva tähistamine on 26. septembril kell 12 Viljandis Posti tänav 20.

Sakala keskuse hoovis on 5. oktoobril kella 11–14 «Leivapäev. Maitsev laupäev kogu perele». Üritus on tasuta. Kell 20 algab õllesõprade pidu «Oktoberfest».

August Pulsti õpistu ootab huvilisi ringidesse. Esmaspäeviti kell 16 leiab aset koolilaste (6–10-aastased) laulu- ja mänguring, õpetab Annika Mändmaa, ning kell 18 perering, kus laule, mängu ja tantse õpetab kogu perele Kairi Leivo. Ringid

Kondase keskuses näeb 10. novembrini Jasper Zoova isikunäitust «Jaamad ja loomad». ELMO RIIG

toimuvad pärimusmuusika aidas Viljandis Tasuja puiestee 6. Registreerimine veebilehel www.folk.ee/opistu või telefonil 434 2601.

Viljandi spordihoones on esmaspäeviti ja kolmapäeviti kell 19 aikido treeningud. Oodatud on kõik huvilised alates 13. eluaastast. Info tel 526 8812, www.viljandiaikido.ee. Vaksali tänav 4.

NÄITUSED

Viljandi raamatukogu kojulaenu-

tusosakonnas on 28. septembrini Eesti nahakunstnike liidu koi-tekunstinäitus «Konrad Mägi. Kõidetud», lasteosakonnas 12. oktoobrini Marianna Oklejaki raamatuillustratsioonide näitus «Kuningas ja võlur». Tel 433 8660. Tallinna tänav 11/1.

Kondase keskuses näeb 10. novembrini Jasper Zoova isikunäitust «Jaamad ja loomad». Püsi-ekspositsioonis on Paul Kondase maalilooming Viljandi muuseumi kogust. Pikk tänav 8, Viljandi. Tel 433 3968.

Karksi valla kultuurikeskuse si-nises saalis on 25. septembrini fotonäitus «Mulgimaa hing ja vaim» ning teise korruse fuajees oktoobri lõpuni näitus «Potatoprint». Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia.

Viljandi linnagaleriis raamatuko-gu kolmandal korrusel on 27. septembrini avatud Eesti ettevõtluskõrgkooli Mainor üliõpilas-disaini näitus «Ü-DI-3». Tallin-na tänav 11/1.

Sakala keskuse jalutussaalis näeb 28. septembrini Evi Kauri maale. Tallinna tänav 5, Viljandi.

Abja kultuurimaja esimese kor-ruse fuajees on septembri lõpu-ni avatud Soome graafiku Inge Lööki näitus «Vahvad vanamem-med». Pärnu maantee 28, Abja-Paluoja.

Viljandi muuseumis on 5. ok-toobrini Viljandi huvi- ja kunsti-kooli õpilaste ühisnäitus «Must-rimängud». Johan Laidoneri plats 10. Tel 433 3316.

Mulgi Ukuvaka ruumes on ok-toobri lõpuni pärandkultuuri aastale pühendatud näitus «Oh aegu ammuseid». Avatud töö-päeviti kella 11–17. Kooli tä-nav 2, Abja-Paluoja.

Suure-Jaani külalistemajas saab näha Valev Seina maalinäitust «Jaanist mihkclipäevani». Ilmatari tänav 3-a. Tel 551 5932.

Viljandi maavalitsuses näeb Margot Laidonäri loodusfotosid. Vabaduse plats 2, Viljandi. Tel 433 0400.

NIMEPÄEV

Tänased nimepäevalised on Ako, Ago, Agu, Agur, Koit ja Koido.

Lasteteater toob lavale hambamehikessed

Viljandi laste- ja noorteteater Reky toob oma 31. hooaja alustuseks Sakala keskuses lavale «Sööbiku ja Pisiku», mille aluseks on Thorbjörn Egneri lasteraamat. Sööbik ja Pisik elavad suus ning uuristavad hammas-

tesse koopaid ja käike. Mis võib juhtuda, kui süüa liiga palju kommi ja küpsiseid ning hambahari sootuks unustada? Etendust vaadates saavad lapsed teada, mis mehikestele meeldib ja millises suus nad elada ei taha. (Sakala)

Laulu- ja tantsurohke lastelavastus «Sööbik ja Pisik» oli esimest korda vaatajate ees Viljandi 730. aastapäeval. Nimitegelasi mängivad Peep Maasik ja Ulrika Tolberg.

ERAKOGU

RISTIKU RISTSÕNA

VEŠINE LOHK RABAS	LASTE-SAATE TEGELANE	AMMULI PUDRU-MULGUGA	NIITMIS-RIIST	MI-BEMOLL	ELUSKALA HOIDMISE KAST	SAKSA KIRJANIK	AUTOMARK	REAUMUR	TUNGIV ABIPALVE	TALVINE HO-BUSÕIDUK	NATSIOORG	VÕIMLEMIS-ELEMENT	SAKRAALNE	MÖÖDAS	TEHISVÄIN	AMET LAUDAS
						ELU VÄLJAS-POOL LINNA						KOHTUNIKU AMETIRÜÜ				
TUUL PANEB PURJED ...								MAIUSTUS ENNÄE								
UHKAMINE				P. TŠAIKOVSKI OOPER	UMBROHI						E. ENDINE NAITLEJA (N+IN.)	USKUMIS-VAARSUS				
LINN USA-S							NOSU VAS-TU MAAD							AJUTINE		
E. VUTIKLUBI							MUST LIND							SEINANISŠ		
BEEBI					ÜKSIKLANE	ENERGIA-SALVESTI				KÕRGUSTIK EESTIS	TÄIENDAV KASUM					
MÄRGE KONJAKIL			PRANTSUSE HELILOOJA	RÄNI			VARJUL	RIISIVEIN						KILO-	BARBIE PEIGMEES	

KASSIKENE						SULARAHA-KARP VARUSTAB ELANIKKE VEEGA						INIMESE SÖBER EESTI LAVASTAJA					ENNÄE	E. OLÜMPIA-VÕITJA (IN. +N)	E. SUUSATA-JA (IN. +N)	VAATAMA	HAPNIK	TSENTNER	KÕRGLAVA (GEOGR.)	ALEVIK PÄR- NUMAAL	TŠEHHI HELILOOJA	
	VOLT		ALEVIK RAP-LAMAAL							AMUURI LISAJÕGI ÜKS PUDELI- VESI							PARANENU									
	... KÖLAR				JÕULINE								LÕPETAMA								VIHMAVARI					
					SILMAKARV								PUU								VENE KIRJANIK					
	MITTE			MASENDAV LUULETUSE TUNNUS							PAUS ÕPPIMISES "KEVADE" TEGELANE											KOLLE (ETN.) INIMESE KEST				
	HÄDINE						JEEMENI RAHA LAMMAS (LASTEK.)									PARANDA- MINE RAHVUSV. STANDARDI- ORG.								TONN		
										DOKUMENDI- KOGU EUROOPA NOUKOGU									JEESEUSE EMAKEEL KÄEGALOÖV HÄALITSUS						IIALGI	
	OLIVIPUU																									
	TERAVILI					USA OSARIK RAADIUS															MONGOLI VALITSEJA AASTA					
RIIK AAFRIKAS										SIRGE- OIGE-							KALA									

VÄRSKED RASKED RISTSÕNAD

SPORT

Toimetaja MADIS LUIK, 433 0042, madis.laik@ajaleht.ee

215

Pühapäeval teoks saanud jalgrattamatka kontrollpunktis Madisepäeva lahingu paigas käis 215 ratturit. Hooaja eelviimane matk 29. septembril viib Paistu lähedal asuva Polli tamme juurde.

VIBUSPORT

Juunioril seisab ees kaks suurvõistlust järjest

MADIS LUIK
madis.laik@ajaleht.ee

Eesti naiste vibulaskmise meister Laura Nurmsalu on kogu hooaja teinud tööd juunioride maailmameistrivõistluste nimel, nüüd aga avanes talle võimalus saada osa ka paar nädalat varem peetavatest täiskasvanute maailmameistrivõistlustest.

Täiskasvanute tiitlivõistlused algavad Türgis Belekis juba eeloleval pühapäeval, 29. septembril, kadetid ja juuniorid alustavad Hiinas Wuxis maailma parimate selgitamist 13. oktoobril.

Homme Türgi lendav Laura Nurmsalu tõdes, et nendel meistrivõistlustel osalemine tuli talle mõnevõrra ootamatult ja plaanegi tuli veidi ümber teha, hooaja sihid on aga jäänud endiseks. «Peamine eesmärk on siiski juunioride mõõduvõit Hiinas.»

KOONDIS

Türgis asetleidvatel vibulaskmise maailmameistrivõistlustel esindavad Eestit järgmised sportlased:

- sportvibulaskmises Siiret Luik, Laura Nurmsalu ja Reena Pärnat ning Pearu Jakob Ojamae, Jaanus Gross ja Tanel Kaasik;
- plokkvibulaskmises Evert Ressar.

Allikas: Eesti vibuliit

See ei tähenda, et ainus väljastpoolt Järvakandi klubi Eesti kolmeliikmelisse koondisesse kutsutud sportlane plaaniks Türgi turismireisi. «Loodan jõuda ikka olümpiaringsi ehk pääseda põhitabelisse, ehkki kerge see ei ole,» lausus ta.

Augusti keskel Rootsis peetud võistlustel täiskasvanute maailmameistrivõistlustest osavõtu A-normi täitnud, harjutuses FITA 1281 silma kogunud Nurmsalu nentis, et maailma tipud teevad tiitlivõistlustel tõenäoliselt ligemale saja silma võrra paremaid sooritusi. «Väga kõrgeid ootusi mul täiskasvanute maailmameistrivõistlusteks pole, aga rahvusvahelise mõõduvõit kogemusi korjan seal kindlasti ja nendest võib tulevikus kasu olla,» kõneles ta.

Seda, kas osavõtt täiskasvanute tiitlivõistlustest tuleb juunioride maailmameistrivõistlustel osalemisele kasuks või kahjuks, ei osanud Nurmsalu hinnata. «Võib olla nii minuseid kui plusse, aga neid saan välja öelda pärast Hiinast naasmist,» rääkis ta.

Otsus Türgis osaleda ei tulnud Nurmsalul oma sõnul sugugi kergelt. Sportlike nüansside vaagimise kõrval valmistas peavalu see, et mõlemal tiitlivõistlusel kaasatsemiseks tuleb arvestatav osa rahast endal leida.

13.–20. oktoobrini peetavatele juunioride maailmameistrivõistlustele sõidab Laura Nurmsalu koos treener Aune Varikuga. Seal püüab ta igal juhul pääseda kolmandasse ringi ehk üheksa parema sekka.

«Vähemaga ei tahaks ju leppida, sest kaks aastat tagasi ma just nii kaugele jõudsin. Tõsi, siis olin kadettide klassis,» on Nurmsalu varem Sakalale öelnud.

Viljandimaa vibulaskja Laura Nurmsalu lendab homme Eesti koondisega Türgi, kus 29. septembrist 6. oktoobrini peetakse täiskasvanute maailmameistrivõistlusi.

ELMO RIIG

Jalgpallis olid võidukad Kirivere ja Paalalinna kool

MARGIT KURVITS,
Viljandimaa spordiliidu juhataja

Viljandimaa koolide kuuenda kuni üheksanda klassi õpilaste jalgpallivõistlusel osales tänavu kuus tüdrukute ja kümme poiste võistkonda.

Esmaspäeval peetud tüdrukute võistlusel selgitati paremad turniirisüsteemis, mis andis igale võistkonnale viis kohumist.

Esikoha saavutanud Kirivere kooli naiskond võitis neli vastast ja mängis viiki Paalalinna kooliga.

Teise koha teeninud Paalalinna kooli naiskond pidi kolme võidu ja viigi juures alla

vanduma Heimtali koolile, kes lõpuks saavutas neljanda koha. Kolme võidu ja kahe kaotusega sai kolmanda koha Jakobsoni kool naiskond.

Võidukas Kirivere esinduses mängisid Marit Leis, Lona Lisa Linder, Kärt Seil, Gloria Liiver, Kaisa Lohu, Brita Maasik, Triin Orgusaar, Tiia-Linda Purge ja Kersti Siimula. Võistkonna õpetaja on Silje Tohvri, võistluspäeval juhendas seda aga Indrek Jegorov.

Reedel asetleidnud poiste jalgpallilahingud algasid kahes alagrupis ning seejärel tulid vahe- ja kohamängud. Alagruppides saavutasid võidu Viljandi kesklinna ja Tarvastu

kool, kes läksid vahegrupis kokku vastavalt Paalalinna kooli ja Võhma gümnaasiumiga.

Turniiri finaali jõudsid Paalalinna ja kesklinna kooli meeskond ning 1:0 tulemusega väljus sealt võitjana Paalalinna kool.

Võidukas võistkonnas mängisid Joosep Pill, Karl Aren, Oskar Berggren, Kristo Leemet, Kuldar-Kristjan Kurg, Karl-Roomet Nõmm, Sander Neering, Mikk Teras, Raiko Roosna ja Roland Liir. Võistkonna õpetaja on Sulev Viies.

Teise koha saavutas Viljandi kesklinna kool ja kolmanda Tarvastu gümnaasium.

Viljandimaa koolide tütarlaste jalgpallturniiri võitis Kirivere esindus.

LARISSA TILK

Tartu t 8, 71020 Viljandi
Üldtelefon 433 0040
Faks 433 4275
Internet: http://sakala.ajaleht.ee/
e-post sakala@ajaleht.ee
Reklaami telefon 433 0063,
faks 433 0080
Kuulutuste faks 433 0066
e-post reklaam@sakalakirjastus.ee,
kuulutused@sakalakirjastus.ee
Klienditeenindaja-sekretär
Marge Ira 433 0040
Peatoimetaja Hans Väre 433 0050
Peatoimetaja asetäitja
Marko Suurmägi 433 0042
Vanemtoimetaja
Rannar Raba 433 0051
Toimetajad
Maarja Möldre 433 0082
Anu Arak 433 0082
Arvamustoimetaja
Karl-Eduard Salumäe 433 0048
Reporterid
Aivar Aotäht (uudised) 433 0085
Margus Haav (kultuur) 433 0046
Madis Järvekülg (uudised) 433 0084
Sigrid Koorep (uudised) 433 0049
Madis Luik (sport) 433 0043
Sten Mahov (tarbija) 433 0052
Kaie Mölter (uudised) 433 0041
Üllar Priks (uudised) 433 0044
Tiina Sarv (kultuur) 433 0047
Egon Valdaru (uudised) 433 0053
Fotograaf Elmo Riig,
Marko Saarm 433 0057
Korrektoirid Kadri Soon,
Tea Raidsalu 433 0056
Kujundusjuht Ain Kivilaan 433 0058
Küljendus Piret Holtsmann,
Katri Henga 433 0055
Reklaamitoimetuse peaspetsialist
Merlin Muts 433 0063
Müügispetsialistid
Airi Janke 433 0060
Monika Schults 433 0064
Kuulutuste ja ajalehe tellimuste
vastuvõtu klienditeenindaja
Andra Tetsmann 433 0062
Kujundaja Imbi Padrik 433 0081
Küljendaja-kujundaja
Liina Valt 433 0081
Korrektoir Gitta Lilienthal 433 0083
Finantsjuht
Pilvi Sume 447 7099
Raamatupidajad
Kaie Liiv 433 0065,
Meeli Eismann 433 0068

Kuulutuste vastuvõtt tööpäeviti
kella 9–17, lõuna kella 13–13.30.
Järgmise päeva ajalehte kella 12-ni.
Sakala ilmub viis korda nädalas.
Väljaandja AS Ühinenud Ajalehed.
Juriidiline aadress Gildi t 1, 51007
Tartu. Postiaadress Rüütli t 14,
80010 Pärnu.
Toimetuse käsikirju ei tagasta ja võ-
tab endale õiguse neid lühendada.
Välisautorite honorarid kantakse
üle pangakontole üks kord kuus
järgmise kuu 6. kuupäeval.
Kõik ajalehes Sakala avaldatud
artiklid ja fotod on autoriõigusega
kaitstud teosed, mille reprodutsee-
rimine, levitamine ning edastamine
mis tahes kujul on ilma AS-i
Ühinenud Ajalehed kirjaliku nõus-
olekuta keelatud.

Trükitud Kroonpressi trükiokas.
Tiraaž 8740

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta
voite pöörduda pressiohkogusse,
pn@eall.ee või telefon 646 3363.

Esmaspäeval ei sün-
dinud Viljandis ühte-
gi last.

135 AASTA EEST

«Sakala», 16. IX 1878

Ungriamaalt tulewad sõnu-
med, et seal mõnes kohas
31. Augustil nii hirmus vih-
masadu olnud, nagu seda
Eüroopa väga harva lei-
da. Mitmed linnad ja alewi-
kud on ühe ööse täitsa wee
alla pandud, nii et wesi
terwed majad ära on pühki-
nud ja palju inimesi hukka
saanud. Miskotsis üksi on
500 inimest hukka saanud,
kellest soldatid esimeste
päewade sees 300 surnuke-
ha ülesse leidsiwad, keda
kõik ühe suure haua sisse
maha maeti.

KINNISVARA

Müüa maja Viljandis Vene tänaval. Tel 5844 0263.

Müüa Viljandi vahetus läheduses Karulas kauplus, 99 m². Avar parkimisala, krundiosa 993 m². Olemas vesi, kanalisatsioon, telefon ja valve, ahi- või elektrikut. Kaupluseruumi saab ümber kujundada huvitegevuse ruumiks, tootmispinnaks või laopinnaks. Mööda Tallinna või Põltsamaa maanteed on Viljandisse ca 3 km. Küsi lisa ja läheme vaatama, hind 18 500 €. Kontakt: Innar, tel 526 7994.

Üürile anda 2-toal korter Paalalinnas. Tel 5691 7964.

Üürile anda kööktuba Viljandis. Tel 558 8374.

TEENUSED

Halumasin. Tel 5563 8552.

Kaardid ennustavad. Tel 900 1727, h 1,09 €/min, 24 h.

OÜ Viljandi Pant
OSTAME
JA VÕTAME PANTI
KULDA 585°
PARIMA HINNAGA!
E-R 9.30-17
LÕUNA 13-13.30, L 10-15
TARTU TN 1B
TEL 433 3666, 5632 6456

Kaev- ja planeerimistööd ekskavaator-laaduriga. Tel 5551 3306.

Katuse-, fassaadi- ja üldehitustööd. Tel 5352 9476, www.artellehitus.ee.

Liikuva lintsaekaatri teenus. Elektrit ei vaja. Tel 517 0623, 502 6732.

Metallkonstruktsioonide valmistamine, metalliehitus. Tel 5556 6995.

Metsa väljavedu. Tel 5345 2279.

OÜ Hansa Meistrimehed teeb üldehitustöid. Tel 5744 4286.

Salvkaevude kaevamine ja puhastamine. Tel 5672 7555.

Suur kaubik. Tel 515 2737.

Südamlik kaastunne Villu Maamägilise isa
ENDEL MAAMÄGI
kaotuse puhul.
Viljandi linnavalitsus ja linnavolikogu

Südamlik kaastunne Villule perega isa
ENDEL MAAMÄGI
kaotuse puhul.
Siiri ja Indrek

Südamlik kaastunne Villu perele isa
ENDEL MAAMÄGI
kaotuse puhul.
Ene ja Tea peredega ning Hilja

Mälestame sõbralikku naabrit **ELVI LEHISMÄED**
Kaastunne Heinole abikaasa ja laste peredele ema lahkumise puhul.
Maia, Rein, Siiri, Harri, Griseldis, Juta, Elli ja Enn

Kuulutusi ja leinateateid saab tellida
24h
internetis
www.sakala.ajaleht.ee

Veoteenus kallurautoga, millel on Hiabi tõstuk. Üldehitus ning lammutustööd. Küsi pakumisi strongestinvest@gmail.com või tel 5632 9412.

Virtsapütt. Tel 518 5879.

Üldehitustööd vundamendist lõppviimistluseni, ka metallkonstruktsioonil. Tel 5556 6995, 5649 2353.

TÖÖ

AS Mivar-Viva pakub noormees-tele tööd vaakumpakkijana. Töö graafiku alusel kahes vahetuses. Tulla aadressil Lossi t 41, Viljandi. Info tel 433 3748, 433 4296. Kuulutus ei aegu.

Metallifirma pakub tööd keevitajale. Tel 529 5653.

Otsime oma meeskonda lüpsjat. Asume Olustvere ligidal. Korteri- võimalus Olustveres. Tel 5646 8688.

Securitas Eesti AS-i Viljandi osakond pakub tööd turvatöötajale Uku keskses. Info ja registreerimine vestlusele tööpäeval kl 8—17. Tel 503 4787, 509 6132, 513 3457.

OST

GRUNDAR PUITOÜ
Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpo- teegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.
Tel 510 3681, andrus@grundar.ee
faks 447 0525, Lille 4, Pärnu

Antiigi ost. Tel 5566 3939.

MÜÜK

Kuivad ja märjad küttepuud. Tel 502 9596.

Kuivad küttepuud. Tel 507 7342.

Kuivad lepaklotsid 40 l võrgus, 1,50 € võrk. Tel 5828 9919.

Mälestame head naabrit **ELVI LEHISMÄED**
ning avaldame südamlikku kaastunnet Heinole ja lastele peredega.
Perekond Gapontšuk

Südamlik kaastunne Silvile ja Urvele peredega ema, vanaema, vanavanaema ja ämma
HILJA RÖÖMELI
kaotuse puhul.
Helgi, Helju, Urve, Vaike, Leida, Lehte ja Endla

Südamlik kaastunne Silvile perega ema, ämma, vanaema ja vana- vanaema
HILJA RÖÖMELI
surma puhul.
Gennadi ja Eve

Avaldame kaastunnet armsale Marje Maasenile ema
VALENTINE KIISI
kaotuse puhul.
Sõbrad Eva, Maila ja Tiina

ARCO VARA
Aitame Sind kinnisvara müügil!

Korterid
Müüa 2-toaline mugavustega korter Paalalinna linnaosas. III korrus, väiksed kommunaalkulud, vaikne ja rahulik piirkond. Tegas korteriühistu. Hind: **23 000 €**
Koidu Ilisson, **5344 8669**

Majad
Müüa maja Paalalinnas Vahe tn. Üp 250 m², 2 korrust, 5 tuba, saun, puhkeruum. Oma katlaküte, kelder. Kruut 600 m². Hind: **83 000 €**
Ave-Maria Mändmets, **5308 3363**

Müüa 2-toaline ahiküttega korter Teemeistril. Üp 40,5 m², 1 k. Aiamaa, kelder, kuuriboks. Hind: **14 000 €**
Aime Opermann, **527 5985**

Müüa 2010. a renov maja Mustlas. 2 tuba, köök, keskküte. Saun, puur- kaev. Kruut 4378 m². Hind: **20 000 €**
Ave-Maria Mändmets, **5308 3363**

Ridaelamuboks
Müüa väga heas seisus ridaelamu- boks Viljandis! Kogu sisustus ja tehni- ka. 5 tuba, saun, 2 rõdu. Ts-põranda- küte. Öu 400 m². Uus hind: **98 800 €**
Ave-Maria Mändmets, **5308 3363**

Lossi 18 | Tel 435 9966 | viljandi@arcovara.ee

Kuivad kütteklotsid al 20 €/m³, puitbrikett. Vedu. Hulgi soodus- hinnad. Tel 506 8501.

Kuiv lepp ja kask võrgus, toores lepp lahtiselt. Tel 5345 2279.

Kuiv saar. Tel 5551 4204.

Küttepuud (3 m), koorem 5 tm (lepp 160 €, kask 180 €). Tel 553 6074.

Lõhutud küttepuud. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Müüa nari. Info tel 5663 3029.

Pakitud kütteklotsid ja kamina- puud. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503.

Pakitud turba- ja puitbrikett, alusel. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Toores lepp 25 €/rm. Tel 5563 8552.

Toores lepp 28 €/rm, Abja-Pa- luoja piirkonnas. Tel 5395 4122.

PÕLLUNDUS

Mahekartul koju, 0,30 €/kg. Tel 516 3405.

Müüa kartuleid «Laura», h 0,25 €/kg. Vedu. Tel 552 1619.

Avaldame kaastunnet Marje Maasenile kalli ema
VALENTINE KIISI
surma puhul.
KÜ Valuoja 22

Südamlik kaastunne Maili Saarele armsa isa
VÄINO SAARE
kaotuse puhul.
Maksimarketi kollektiiv

Mälestuste päiksekullas jääte ikka meiega.
Kalleid vanemaid
LIISA MÄEORGU
21. II 1905 — 25. IX 1993
ja
JUHAN MÄEORGU
13. VI 1899 — 6. VIII 1980
mälestavad tütre Silvi ja Maimu perega ning poeg Uno perega.

TEADE

Kolga-Jaani valla jäätmekava 2013—2017 eelnõu avalik väl- japanek on 9.—22. oktoobrini. Jäätmekava eelnõuga saab tut- vuda Kolga-Jaani vallavalitsuses arendusnõuniku kabinetis E—N kella 8—16 ja R kella 8—14 ning valla kodulehel. Ettepane- kud või vastuväited jäätmekava eelnõu kohta palume esitada kir- jalikult hiljemalt 23. oktoobriks aadressil Viljandi mnt 6, Kolga- Jaani alevik, Kolga-Jaani vald, 70301 Viljandi maakond või e-postiga info@kolga-jaani.ee. Jäätmekava eelnõu arutamiseks korraldatakse avalik istung 28. oktoobril kell 16 Kolga-Jaani val- lavalitsuse volikogu ruumis. Ava- likku istungit ei korraldata, kui avaliku väljapaneku kestel ei esi- tata ühtegi ettepanekut või vas- tuväidet.

KAOTATUD

14. sept vastu 15. sept kaotatud Viljandis sinise plastist võtmeli- pikuga võtmekimp (lipik võib ol- la kimbu küljest kadunud). Tel 5837 5582.

Me südames sa ikka elad, jääd mõttes meie keskele.
HELMİ RÄNNIK
25. IX 1913 — 16. XII 2003
Kallist ema, vanaema ja ämma mälestavad 100. sünniaastapäeval kolm järgnevat põlvkonda.

Mälestuste päiksekullas jääte ikka meiega.
Kalleid vanemaid
LIISA MÄEORGU
21. II 1905 — 25. IX 1993
ja
JUHAN MÄEORGU
13. VI 1899 — 6. VIII 1980
mälestavad tütre Silvi ja Maimu perega ning poeg Uno perega.
Lähedased

UUSMAA
KINNISVARABÜROO

Ruumikas perekorter Vastemõisas.
UUS hind: 13 300 €
5 tuba, üldp 90,2 m², korrus 2/3, rõdu, mõistlikud kulud, majasisene keskküte. Malle Allese: 520 5544

Hubane korter Paalalinnas.
Hind: 27 500 €
3 tuba, üldp 50 m², korrus 1/3, aknad vahetatud, madalad küttekulud. Malle Allese: 520 5544

Huvitava ruumilahendusega renoveeritud korter Paistus.
Hind: 19 500 €
3 tuba, üldp 77,2 m², korrus 1/2, rõdu, saun keldrikorrusel, keskküttekatel naabriga kahasse. Malle Allese: 520 5544

Hoonestatud kinnistu Loodi ürgoru kaldal. UUS hind: 40 000 €
Kruut 5,2 ha, maja 54,9 m², 3 tuba, uus korsten ja soojamüür, kuur, kelder, garaaž, saun, kaev. Malle Allese: 520 5544

Renoveerimisjärgus ahiküttega korter vanalinnas. Hind: 21 200 €
2 tuba, üldp 44,4 m², korrus 2/2, uus kivikatus, uus pliit ja soemüür, vahetatud elektrijuhtmed ja torustik. Li Otsing: 526 3317

RUTH KARMA
Maakleri assistent
435 1361
5567 7491
Meid kliendid soovivad

Elamukrundid Jämejala külas:
Õuna tee 2 (2910 m²), Õuna tee 3 (2162 m²), Õuna tee 4 (2639 m²).
Krundi hind: 19 900 €
Olemas vee-, kanalisatsiooni- ja elektriliitumised. Li Otsing: 526 3317

Väga hea planeeringuga korter Viiratsis Ehitajate teel.
Hind 16 000 €
2 tuba, üldp 52,7 m², 2 rõdu, korrus 3/3, energiamärgis puudub. Li Otsing: 526 3317

Müüa perspektiivne ärimaa Viljandi vanalinna südames.
Hind: 130 000 €
Kinnistul kaks hästi säilinud palkhoonet, elamu ja tänavaäärne kiosk. Detailplaneeringuga lubatud kioski asemele ehitada uus hoone. Ruth Karma: 5567 7491

Anda üürile kaubandus- või teeninduspind Männimäel.
Üür: 200 €/kuu
Üldp 78 m², I korrus, teenindussaal, kõrvalruum, tualett, hea juurdepääs ja parkimisvõimalus. Ruth Karma: 5567 7491

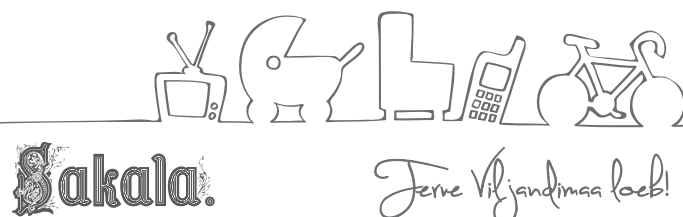
UUS MAA VILJANDI BÜROO
LOSSI 22, III KORRUS, VILJANDI
+372 435 1361
VILJANDI@UUSMAA.EE

VÜKK JA LOGISTIKAPATALJON
ÕNNITLEVAD VILJANDI LINNA
730. AASTAPÄEVA PUHUL!

**LOGISTIKAPATALJONI
PIDULIK RIVISTUS**
on 27. septembril kella 12—15
Viljandis Vabaduse platsil.

Kaasa teevad Viljandi ühendatud kutsekeskkool ja
Kaitseliidu Sakala malev. Esineb Eesti kaitseväge orkester.
Sõjatehnika näitamine ja katsumine, kosutuseks sõdurisupp.

Tule ja saa osa sünnipäevakingitusest!

Sul on kodus midagi, mida sa enam ei kasuta,
aga ära visata ka ei raatsi...

ÄRA MURETSE!

Ajalehtedes Sakala, Pärnu Postimees, Järva Teataja,
Virumaa Teataja ja Valgamaalane ilmub

IGAL LAUPÄEVAL RUBRIIK «KASUTATUD ASJAD»,

kus kasutatud asjade müügikuulutuse tähemärgi
hind on vaid 1 sent ja pildil lisamine TASUTA!

Kuulutusi võetakse vastu E-R 9-17 Sakala toimetuses
Tartu tänav 8 I korrusel või e-postiaadressil
kuulutused.sakala@ajaleht.ee. Info telefonil 433 0062.

Viljandimaale ettevõtlusnädal 2013
MAAETEVÕTLUSE PÄEV
neljapäeval, 10. oktoobril
Viljandis Sakala Keskuses

ESINEVAD

põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder,
Rando Värnik ja Jaan Leetsaar Eesti Maaülikoolist
ning teised

TEEMAD

- maaetevõtluse arenguvajadused ja probleemid tulevikus
- Suure-Jaani valla ettevõtjate ettevõtlusega seotud tõuke- ja tõmbetegurid
- äriplaan ja strateegiline planeerimine
- ühistegevus – tulundusühistud
- turustamine ja lühike tarneahel Viljandi OTT näitel
- finantsinstrumendid
- väike-ettevõtlus läbi Leie Hoiu-Laenuühistuse pilgu
- uue perioodi MAK meetmed
- maaetevõtlus ja keskkond

Üritus on tasuta, kuid kohtade arv piiratud,
info ja registreerumine 6. oktoobri aadressil
www.eas.ee/ettevotlusnadal

**TÄIUSLIK
SÕBIVUS**

Varuosad Jaapani ja
Korea autodele.

UNISTARI ÄRIMAJA, Tallinna t 86, Viljandi
Tel 434 2411, 434 2410, 510 3031 • E-post viljandi@taket.ee
Kauplus avatud E-R 9-18

www.japanparts.ee

Tootsi Turvas ostab:
kasvatat ja tee äärde
vinnastatud võsa
Tel 5646 1882
jaak.raid@tootsiturvas.ee
Tel 526 9639
kaimo.kivikas@tootsiturvas.ee

OSTAME

- kasvava metsa raieõigust
- metsakinnistuid
- metsamaterjali

Aru Metsagrupp OÜ
arumetsagrupp@gmail.com
+372 5649 6605
www.arumets.ee

ARUMETSAGRUPP

**SOODSAIM
RAAMATUKAUPLUS
VILJANDIS**

Rahva Raamat
www.rahvaraamat.ee

100

TALLINNA MNT 19/21
(MAINORI Keskuse II korrus)

NÜÜD!

KÕIK

Sakala kuulutused loetavad ka digilehes
www.sakala.ajaleht.ee

Igal ajal igas kohas ...

itshop
Arvuti-, büroo- ja hobikaubad

Rakvere - Viljandi - Jõhvi - Pärnu - Narva - Tallinn - Tartu
Osta otse www.itshop.ee mugavalt ja kiirelt kaup koju kätte

Lauaarvuti Itshop I310
Intel Core i3-3240 (3,4ghz) protsessor
Emaplaat Intel H61 kiibistik
4GB DDR3 1600mhz operatiivmälu
500GB kiire S-ATA3 kõvaketas
Intel HD 2000 Graafika
Võrgukaart gigabit
22xDVD kirjutaja, 5.1 helikaart
Klaviatuur, optiline hiir Logitech
ID-mälukaardi lugeja
Garantii 2 aastat

~~399.00~~
349.00
Kuumakse: 10€/48 kuud

Kvaliteetse pildiga ViewSonic VA1911 monitor
Ekraani suurus: 18.5"
Paneeli tüüp: TN
Resolutsioon: 1366x768
Reageerimisaja: 5 ms
Liides: VGA

~~89.00~~
69.00

Kiired mälukaardid
Eesti parima hinnaga

16GB ~~17.90~~ **11.90** 32GB ~~20.00~~ **20.00**

4GB ~~8.95~~ **5.40**
8GB ~~9.90~~ **6.60**

**SUPERHEAD
KOOLIPAKKUMISED**

Hinnad soodsamad kuni -60%

Soodne sülearvuti koju ja kooli

DELLI Inspiron 15

15,6" HD (1366x768) WLED Glare laiekraan
Intel® Pentium® 2117U protsessor
4GB DDR3-1600 operatiivmälu
500GB 5400 rpm kõvaketas
8x DVD-/RW, Bluetooth, WiFi
2x USB2.0, 2xUSB3.0, HDMI
mälukaardilugeja, garantii 36 kuud
Ubuntu Linux tarkvaraga

~~399.00~~
319.00
Kuumakse: 9€/48 kuud

Tindiprinter, skanner, koopiamasin

Canon Pixma MP230

Värviline printimine
Skaneerimine
Kopeerimine

~~45.00~~
39.90

Tahvelarvuti Prestigio
MultiPad 8" Ultra Duo
8 tolline 1024 x 768 IPS ekraan,
SIM kaardipesa, Android 4.1
1.6 GHz kahetuumaline protsessor,
8 GB sisemälu +
MicroSD mälukaardi pesa,
aku kestvus töös
kuni 5 tundi
Värvused: must/valge

~~199.00~~
159.00
Kuumakse: 6€/36 kuud

Kingstoni mälupulgad USB 2.0

Kingston TECHNOLOGY

4GB ~~9.10~~ **4.90**
8GB ~~10.90~~ **6.90**
16GB ~~21.90~~ **10.90**
32GB ~~35.00~~ **20.90**

Välised kiired
USB 3.0 kõvakettad

500GB ~~76.00~~ **48.90** 1TB ~~115.00~~ **68.80** 3TB ~~175.00~~ **115.00**

Kõige uuem navigaator Eestis:
Garmin 541M Europe 5"

Lihne otsida aadress. Seade juhatab
sind sihtkohta selgete hääluhistega.
Seadmele on eelsalvestatud detailne
Euroopa kaart koos miljonite
huvipunktidega ning
võimalusega lisada
enda huvipunkte.

~~199.00~~
159.00
Kuumakse: 8€/24 kuud

TASUTA
ELUAEENE
Kaardi-
uuendus

Kõrvaklapid mikrofoniga GameCom 780

Dolby® Pro Logic® 7.1 Surround Sound

Tiipisemal kõrvaklapid nõudlikule kasutajale.
Helitugevuse reguleator. Mürasummutusega
mikrofon.ON-OFF nupp. Nii muusika
kuulamiseks kui mängimiseks.
USB ühendus

~~79.00~~
49.90

Rakvere:	Rakvere:	Pärnu:	Tallinn:	Jõhvi:	Tartu:	Kohtla-Järve:	Viljandi:	Narva:
Müük ja hooldus	Jaemüük	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	Jaemüük	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus
Rägavere tee 37 Tel. 322 3456 Mob. 51 30 349 Mob. 52 79 490 rakvere@itshop.ee	F.G. Adoffi 11 (Kroonikeskus) tel. 322 5410 Mob. 50 23 380 krooni@itshop.ee	Papiniidu 5A/1 (Silla keskus) Tel. 443 3141 Mob. 51 01 416 parnu@itshop.ee	Väike Paala 1 (Siemens'i maja) tel. 601 0000 Mob. 52 65 690 mustikas@itshop.ee	Narva mnt. 5 (Bussijaama vastas) Tel. 335 6253 Mob. 51 77 755 johvi@itshop.ee	Ringtee 75 (Lõunakeskus) tel. 731 0737 Mob. 52 25 504 tartul@itshop.ee	Järveküla tee 50c (Vironia kaubanduskeskus) tel. 433 3122 Mob. 51 77 755 kohtla-jarve@itshop.ee	Lossi 22 (Hotelli EVE lähedal) tel. 433 3122 Mob. 50 10 689 viljandi@itshop.ee	Tallinna mnt. 19c (FAMA keskus) tel. 356 6414 Mob. 52 71 493 fama@itshop.ee